МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ОПП «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту
Зав. кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
_____ професор Сокольська Т.В.
«15» листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

«МІЖУРЯДОВА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ І СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ (на прикладі Білоцерківської міської територіальної громади)»

Виконав
Бондарець Олександр Михайлович
прізвище, ім'я, по батькові, *підпис*
Керівник
канд екон. наук, доцент Поліщук С.П.
вчене звання, прізвище, ініціали *підпис*
Рецензент
канд. екон. наук, доцент Однорог М.А.
вчене звання, прізвище, ініціали *підпис*

Я, Бондарець Олександр Михайлович, засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності

Біла Церква – 2025

АНОТАЦІЯ

Бондарець Олександр Михайлович

"МІЖУРЯДОВА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ І СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ"

Розглянуто роль міжурядової міжнародної співпраці в умовах воєнних і соціальних викликів на прикладі Білоцерківської міської територіальної громади. Актуальність дослідження зумовлена збройною агресією проти України, що спричинила значні соціально-економічні труднощі, гуманітарні потреби та необхідність залучення міжнародної підтримки на місцевому рівні. Особливу увагу приділено механізмам взаємодії органів місцевого самоврядування з урядами іноземних держав, міжнародними організаціями та донорськими інституціями.

Проаналізовано основні напрями міжнародної співпраці громади, зокрема у сферах гуманітарної допомоги, підтримки внутрішньо переміщених осіб, відновлення інфраструктури, соціального захисту населення та розвитку партнерських відносин із закордонними муніципалітетами. Показано, що міжурядова міжнародна співпраця сприяє підвищенню спроможності територіальної громади оперативно реагувати на кризові ситуації, забезпечувати базові потреби населення та впроваджувати довгострокові проєкти відновлення і розвитку.

Визначено ключові проблеми та обмеження міжнародної взаємодії в умовах війни, серед яких координація дій, ресурсні обмеження та адаптація міжнародних програм до локальних потреб. Зроблено висновок, що ефективна міжурядова міжнародна співпраця є важливим чинником стійкості територіальних громад, зміцнення соціальної згуртованості та формування передумов для післявоєнного відновлення. Досвід Білоцерківської міської територіальної громади може бути корисним для інших громад України в процесі налагодження міжнародних партнерств.

Кваліфікаційна робота магістра містить 80 сторінок, список використаних джерел із 87 найменувань і додатків.

Ключові слова: міжурядова міжнародна співпраця, територіальна громада, воєнні виклики, соціальні виклики, гуманітарна допомога, місцеве самоврядування, Білоцерківська міська територіальна громада.

ABSTRACT

Bondarets Oleksandr
"INTERGOVERNMENTAL INTERNATIONAL COOPERATION IN THE CONTEXT OF MILITARY AND SOCIAL CHALLENGES"

The paper examines the role of intergovernmental international cooperation under conditions of military and social challenges, using the Bila Tserkva City Territorial Community as a case study. The relevance of the research is determined by the armed aggression against Ukraine, which has led to significant socio-economic difficulties, increased humanitarian needs, and the necessity of attracting international support at the local level. Particular attention is paid to the mechanisms of interaction between local self-government bodies and foreign governments, international organizations, and donor institutions.

The main areas of the community's international cooperation are analyzed, including humanitarian assistance, support for internally displaced persons, infrastructure recovery, social protection of the population, and the development of partnership relations with foreign municipalities. It is shown that intergovernmental international cooperation enhances the capacity of the territorial community to respond promptly to crisis situations, meet the basic needs of the population, and implement long-term recovery and development projects.

Key problems and limitations of international interaction in wartime conditions are identified, including coordination challenges, resource constraints, and the adaptation of international programs to local needs. The study concludes that effective intergovernmental international cooperation is an important factor in strengthening the resilience of territorial communities, enhancing social cohesion, and creating prerequisites for post-war recovery. The experience of the Bila Tserkva City Territorial Community may be useful for other communities in Ukraine in the process of establishing international partnerships.

The master's qualification thesis comprises 80 pages, includes a list of 87 referenced sources, and appendices.

Keywords: intergovernmental international cooperation, territorial community, military challenges, social challenges, humanitarian assistance, local self-government, Bila Tserkva City Territorial Community.

ЗМІСТ

ВСТУП.....6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Сутність і основні форми міжурядової міжнародної співпраці.....8

1.2. Правові та інституційні основи міжнародної співпраці в умовах надзвичайних ситуацій.....14

Висновки до розділу 1.....23

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ МІСЬКОЇ РАДИ МІСТА БІЛОЇ ЦЕРКВИ

2.1. Аналіз діяльності Білоцерківської міської ради.....24

2.2.Гуманітарна допомога, як вид міжнародної співпраці під час воєнних викликів на прикладі Білоцерківської міської ради.....33

2.3 Особливості міжнародного співробітництва Білоцерківської міської ради в умовах війни та соціальних викликів.....37

Висновки до розділу 2.....50

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖУРЯДОВОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Інституційна спроможність уряду як ключ до ефективної міжнародної взаємодії 51

3.2. Вдосконалення напрямів міжнародної співпраці органами місцевого самоврядування.....60

Висновки до розділу 3.....68

ВИСНОВКИ.....69

ЛІТЕРАТУРА.....72

ДОДАТКИ.....81

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку суспільства система публічного управління функціонує в середовищі підвищеної нестабільності, зумовленої воєнними конфліктами, соціальними трансформаціями, гуманітарними кризами та зростанням глобальних і регіональних викликів безпеці. Такі процеси суттєво впливають на здатність держав забезпечувати ефективне управління, соціальну стабільність і безпеку громадян. У цьому контексті міжурядова співпраця виступає важливим інструментом публічного управління, що спрямований на координацію дій органів державної влади різних країн, міжнародних та регіональних інституцій задля спільного реагування на воєнні та соціальні виклики.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі міжурядової взаємодії у формуванні та реалізації державної політики в умовах кризових ситуацій. Воєнні конфлікти сучасного типу мають комплексний характер і супроводжуються значними соціальними наслідками, зокрема масовими переміщеннями населення, руйнуванням соціальної та адміністративної інфраструктури, загостренням проблем соціального захисту та публічних фінансів. За таких умов ефективність публічного управління значною мірою залежить від здатності державних інституцій налагоджувати міжурядову співпрацю з метою обміну управлінським досвідом, координації політик, залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги, а також узгодження управлінських рішень на різних рівнях влади.

Особливої уваги потребує питання координації діяльності центральних і місцевих органів влади в контексті реалізації міжнародних зобов’язань держави, що виникають у межах міжурядових домовленостей. Воєнні та соціальні виклики актуалізують необхідність запровадження адаптивних управлінських механізмів, орієнтованих на швидке ухвалення рішень, прозорість, підзвітність і міжсекторальну взаємодію. У цьому аспекті міжурядова співпраця розглядається як складова багаторівневого публічного

управління, що забезпечує узгодження національних стратегій розвитку з міжнародними стандартами та практиками.

Метою дослідження є аналіз міжурядової співпраці як інструменту публічного управління в умовах воєнних та соціальних викликів, а також визначення шляхів підвищення ефективності управлінських механізмів державної політики в кризових ситуаціях.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається виконання таких завдань:

1. дослідити теоретичні засади міжурядової співпраці в системі публічного управління та адміністрування;
2. проаналізувати вплив воєнних та соціальних викликів на функціонування органів публічної влади;
3. охарактеризувати роль міжурядових механізмів у формуванні та реалізації державної політики в кризових умовах;
4. оцінити ефективність міжурядової співпраці у сферах безпеки, соціального захисту та відновлення;
5. розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення міжурядової взаємодії в системі публічного управління.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, що застосовуються в галузі публічного управління. Зокрема, використовуються системний підхід для аналізу публічного управління як цілісної багаторівневої системи; інституційний метод для дослідження ролі органів державної влади та міжнародних інституцій у міжурядовій співпраці; структурно-функціональний метод для аналізу функцій і повноважень суб’єктів публічного управління; порівняльний метод для вивчення різних моделей міжурядової взаємодії; а також методи аналізу нормативно-правових актів і програмних документів у сфері державної політики.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи: складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.3. Сутність і основні форми міжурядової міжнародної співпраці

У сучасному світі, що характеризується стрімким розвитком глобалізаційних процесів, зростанням взаємозалежності між державами та появою нових викликів міжнародного масштабу, міжурядова міжнародна співпраця набуває все більшої актуальності. Вона є важливою складовою сучасної системи міжнародних відносин, оскільки забезпечує узгодження політики держав, формування спільних підходів до розв'язання глобальних проблем і підтримку стабільності міжнародного порядку.

Система публічного управління зіткнулася з низкою серйозних інституційних викликів, серед яких особливо вагомими є проблеми опрацювання великих обсягів інформації, загрози інформаційної безпеки та, насамперед, зниження рівня довіри до даних через постійне зростання ризиків їх пошкодження, фальсифікації, несанкціонованого доступу або втрати внаслідок шахрайських дій чи крадіжок. За таких обставин держава, прагнучи посісти відповідне місце в процесах віртуалізації українського суспільства, змушена переосмислювати та трансформувати свою роль у системі публічного управління [56, С.13].

Під міжурядовою міжнародною співпрацею розуміють цілеспрямовану діяльність урядів двох або більше держав, спрямовану на досягнення спільних цілей, координацію політик, обмін досвідом, ресурсами та інформацією для вирішення питань міжнародного характеру [76].

На відміну від наднаціональної інтеграції, де частина повноважень передається наддержавним інституціям, міжурядова співпраця передбачає збереження повного суверенітету держав при одночасному здійсненні спільних дій. Сутність міжурядової співпраці полягає у створенні стійких механізмів комунікації між урядами, розробленні узгоджених рішень, формуванні нормативно-правових і організаційних засад взаємодії.

Теоретичною основою міжурядової співпраці є ліберальний інституціоналізм, який розглядає міжнародні організації як механізми пом'якшення анархічної природи міжнародної системи шляхом створення норм, правил і процедур взаємодії між державами [75].

За таких умов міжурядова взаємодія розглядається не як альтернатива державному суверенітету, а як інструмент його збереження в умовах глобальної взаємозалежності.

Основними функціями міжурядової міжнародної співпраці є координація зовнішньої політики держав, спільне вирішення питань безпеки, економічного розвитку, прав людини, міграції, екології, охорони здоров'я та інших сфер. Вона забезпечує узгодження дій урядів під час криз, розроблення спільних стандартів, а також організацію обміну знаннями й технологіями. Як зазначає Е. Іфтімі, міжурядова взаємодія виконує роль «містка» між національними інтересами та колективною безпекою, особливо в контексті європейської інтеграції [72].

Форми міжурядової міжнародної співпраці різняться залежно від рівня інституціоналізації, кількості учасників, правової природи та предмета взаємодії. Найбільш поширеною є договірна форма співпраці, коли держави укладають міжнародні угоди, конвенції або хартії, що мають юридичну силу. Такі документи закріплюють права й обов'язки сторін, створюють механізми контролю за їх виконанням і, як правило, передбачають діяльність постійних органів — міжурядових комісій чи секретаріатів [6]. Прикладом є Устав ООН, Угода про створення Світової організації торгівлі, Конвенція ООН про морське право тощо.

Поряд із формалізованими договірними відносинами поширеною є неформальна співпраця, яка реалізується через проведення міжнародних форумів, конференцій, консультацій, зустрічей на вищому рівні, меморандумів про взаєморозуміння тощо. Хоча такі інструменти не мають юридичної обов'язковості, вони дозволяють державам швидко реагувати на актуальні виклики, координувати позиції та формувати спільні політичні рішення. Як

зазначають І. Леско, П. Перес Сальгадо та Х. ван ден Босх, саме гнучкі, аналітичні механізми співпраці міжнародних організацій сприяють ефективному впровадженню освітніх і наукових ініціатив на глобальному рівні [80].

Сучасна практика міжнародних відносин свідчить про зростання ролі мережевих форм міжурядової співпраці, які об'єднують не лише держави, а й міжнародні організації, приватний сектор та інститути громадянського суспільства. Такі формати характеризуються високим рівнем динамічності, адаптивності та ефективності, особливо у сферах економічного розвитку, екології, енергетики та цифрової трансформації. Прикладом є діяльність Групи семи (G7) і Групи двадцяти (G20), що виступають майданчиками для координації політики провідних держав світу без створення постійних інституцій [8].

Регіональна співпраця має особливо важливе значення, оскільки дає змогу державам одного регіону узгоджувати свою політику та спільно реагувати на виклики, враховуючи їхню історичну, культурну й економічну спорідненість. Приклади Європейського Союзу, АСЕАН, Африканського Союзу та інших організацій показують, що міжурядова взаємодія може стати базою для поглиблення інтеграційних процесів і формування регіональних систем безпеки. Як відзначає Д. Глодіч, міжнародні угоди виступають ефективним інструментом стимулювання регіональної співпраці в Південно-Східній Європі, сприяючи сталому розвитку та політичній стабільності [72].

Водночас сучасна система міжурядової взаємодії стикається з низкою викликів. По-перше, існує проблема збереження державного суверенітету в умовах зростаючої взаємозалежності. По-друге, нерівномірність економічного розвитку держав створює асиметрію у впливі на прийняття міжнародних рішень. По-третє, криза багатосторонності, про яку зазначається в аналітичному звіті Німецького інституту розвитку та сталого розвитку IDOS Research [73], призвела до зростання ролі альтернативних механізмів співпраці — регіональних блоків, стратегічних альянсів і тимчасових коаліцій.

Проте, як показують дослідження Х. Замбрано-Гутьєрреса та К. Авельянеди, навіть у таких умовах міжурядова співпраця залишається ефективним інструментом реалізації міжнародних програм, оскільки дозволяє оптимізувати використання ресурсів і покращити координацію між різними рівнями влади [86].

Саме поєднання гнучких і формалізованих механізмів співпраці забезпечує найвищий рівень результативності у сфері міжнародного розвитку.

Міжмуніципальне та міжнародне співробітництво набувають дедалі більшого значення в Україні. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 2014 року та Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво» від 2024 року встановлюють правові, економічні та організаційні рамки для таких партнерств. Для подальшої оптимізації цих процесів у Верховну Раду України внесено проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад, який має на меті вдосконалити процедури ініціювання, організації та припинення угод про співробітництво. Сфера співробітництва продемонструвала позитивну динаміку: станом на липень 2024 року 744 громади підписали 495 угод про міжмуніципальне співробітництво, а 485 громад уклали 2085 договорів про міжнародне партнерство у 64 країнах [5, С.6].

Було проведено аналіз усіх договорів про співробітництво ТГ, що зареєстровані на сайті Міністерства. Загальна кількість укладених договорів співробітництва в Україні протягом періоду з 2014 р. до 1 лютого 2024 р. - 1051 договорів (рис 1.1)

Рис. 1.1. Аналіз динаміки укладання договорів за роками по Україні [25]

Зовнішня співпраця визначає вектори інституційних і структурних трансформацій, сприяє залученню підтримки та формуванню сталих партнерських відносин. Ключовим напрямом виступає взаємодія з авторитетними міжнародними організаціями, що забезпечує використання багатосторонніх механізмів співробітництва. У зв'язку з цим актуальним і необхідним є аналіз основних напрямів такої взаємодії як чинника місцевого розвитку, а також визначення пріоритетів її подальшого поглиблення. З урахуванням процесів децентралізації в Україні особливої ваги набуває дослідження форм, інструментів і напрямів співробітництва з міжнародними організаціями саме на локальному рівні.

Міжнародне територіальне співробітництво охоплює різноманітні форми та ініціативи з боку територіальних громад, спрямовані на стимулювання економічного, соціального й культурного розвитку регіонів. Упродовж останніх десяти років Україна активно взаємодіє з країнами Європейського Союзу, США та Канадою в межах численних програм і проєктів, орієнтованих на зміцнення демократичних інституцій, утвердження верховенства права та підвищення якості життя населення.

Із початком повномасштабної війни, розв'язаної державою-агресором 24 лютого 2022 року, органи місцевого самоврядування опинилися в надзвичайно

складних умовах функціонування. До наявних проблем додалися нові виклики, пов’язані з руйнуванням інфраструктурних об’єктів унаслідок постійних ракетних ударів, зростанням кількості внутрішньо переміщених осіб, виїздом населення за кордон, поглибленням економічної кризи, а також зміною бюджетних пріоритетів і напрямів використання фінансових ресурсів.

Нині Україна вибудувала співробітництво з міжнародними організаціями, використовуючи різноманітні інструменти, передусім програми та проєкти, у сферах реформування системи врядування, екологічної й енергетичної політики. При цьому особливий акцент робиться на інноваційному та енергоефективному економічному розвитку, що сприяє збереженню довкілля, підтриманню миру та відновленню регіонів, які зазнали негативного впливу конфлікту [22].

Сьогодні Україна розвиває взаємодію з міжнародними організаціями, застосовуючи різні інструменти, насамперед у форматі програм і проєктів, у напрямах реформування врядування, екологічної та енергетичної політики. Водночас ключова увага зосереджується на інноваційному й енергоощадному економічному зростанні, яке сприяє збереженню навколишнього середовища, підтримці миру та відновленню територій, що постраждали внаслідок конфлікту.

Отже, міжурядова міжнародна співпраця є складною системою політичних, правових, економічних та інституційних взаємовідносин між державами, що спрямована на забезпечення стабільності, безпеки та розвитку у світі. Її сутність полягає у спільному пошуку рішень глобальних і регіональних проблем на основі рівноправності, довіри та взаємної вигоди. Основними тенденціями сучасного етапу є посилення ролі неформальних та мережевих форматів, активізація регіональних структур і зростання значення аналітичної підтримки прийняття рішень. Таким чином, міжурядова співпраця виступає необхідним чинником забезпечення ефективного управління міжнародними процесами та формування сталого світового порядку.

1.2. Правові та інституційні основи міжнародної співпраці в умовах надзвичайних ситуацій

У сучасних умовах зростання техногенних, природних і військових загроз ефективне функціонування системи цивільного захисту безпосередньо залежить від рівня підготовки, компетентності та мотивації її персоналу. Забезпечення наявності висококваліфікованих кадрів, здатних оперативно реагувати на надзвичайні ситуації та запобігати їх негативним наслідкам, є одним із ключових завдань державного управління. Правова та інституційна основа такої співпраці має кілька рівнів – міжнародно-правовий, регіональний і національний та включає як обов'язкові, так і рекомендовані норми, а також відповідні організаційні структури.

По-перше, міжнародно-правовий рівень формує базові юридичні зобов'язання держав щодо співпраці в умовах надзвичайних ситуацій. Зокрема, проект Статті 8 Комісії ООН з міжнародного права встановлює, що держави мають надавати одна одній «науково-технічну, логістичну та іншу співпрацю» в разі надзвичайної ситуації. Наприклад, документи відзначають, що «координація міжнародних заходів щодо надзвичайних ситуацій і комунікація, надання аварійного персоналу, обладнання, гуманітарної допомоги» становлять обов'язкову складову співпраці [3]. Також у рішенні Міжнародного суду ООН «Protection of persons in the event of disasters» зазначено, що обов'язок співпраці охоплює достатньо широкий спектр дій – від логістичної підтримки до технологічної допомоги [24].

Правова основа такої співпраці визначає механізми взаємодії, регламентує обов'язки держав, міжнародних організацій та інших суб'єктів права, а також забезпечує дотримання принципів гуманності, солідарності та суверенної рівності. Міжнародне право, яке охоплює конвенції, договори, рекомендації ООН, рішення спеціалізованих організацій та регіональних утворень, створює комплексну систему норм, спрямовану на запобігання, реагування та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій. Правова база

включає норми, що регулюють надання гуманітарної допомоги, захист прав людини та відповідальність за заподіяну шкоду.

Система міжнародно-правових актів у цій сфері включає як універсальні документи, так і спеціалізовані конвенції. Важливе значення мають документи Організації Об'єднаних Націй, зокрема Проєкт статей ООН про захист осіб у разі катастроф (2016 р.), який визначає обов'язок держав надавати допомогу одна одній на принципах гуманності, неупередженості, нейтральності та недискримінації [82].

Цей документ відображає сучасний підхід до колективної відповідальності держав у сфері запобігання катастрофам, формування планів взаємодії та забезпечення гуманітарного реагування. Значну роль відіграють також Женевські конвенції 1949 р. та Додаткові протоколи 1977 р., які регламентують порядок надання допомоги цивільному населенню під час збройних конфліктів і встановлюють базові принципи гуманітарного права [37]. Аналогічно, спеціалізовані конвенції МАГАТЕ, такі як Конвенція про оперативне оповіщення про ядерну аварію (1986 р.) та Конвенція про допомогу у разі ядерної аварії (1987 р.), визначають механізми сповіщення та надання допомоги державам у разі радіаційної небезпеки [68].

По-друге, регіональні механізми і структури виступають важливим інструментом інституціоналізації співпраці. Наприклад, European Union через свій цивільний захист та гуманітарну допомогу визначив у статті 214 Договору про функціонування ЄС право надавати допомогу третім країнам у випадках природних чи техногенних катастроф з дотриманням принципів міжнародного права, неупередженості, нейтральності й недискримінації [20, С. 782]. Це свідчить про те, що правові норми можуть бути імплементовані через регіональні інституції, створюючи ефективніший механізм реагування.

На регіональному рівні, особливо в Європі, правові засади співпраці закріплено в документах Ради Європи та Європейського Союзу. Стаття 214 Договору про функціонування ЄС надає повноваження Союзу координувати

гуманітарну допомогу, створювати плани реагування та підтримувати держави-члени у кризових ситуаціях [83].

На рівні національного права держави встановлюють правовий режим реагування на надзвичайні обставини, визначають компетенції державних органів, порядок координації, умови залучення міжнародної допомоги. Так, дослідження щодо України під час воєнного стану підкреслює, що в національному законодавстві є певні прогалини в питанні доступної правової регламентації міжнародної допомоги при надзвичайних ситуаціях [74].

Принципи правового регулювання міжнародної співпраці у сфері надзвичайних ситуацій відображають фундаментальні цінності міжнародного права. Серед них – суверенна рівність держав, гуманність, добровільність надання допомоги, солідарність, неупередженість та відповідальність. Дослідники відзначають, що міжнародна правова допомога повинна забезпечувати баланс між захистом національного суверенітету та потребою швидкого реагування, особливо в умовах кризових і воєнних конфліктів. Принцип солідарності передбачає, що надання допомоги у надзвичайних ситуаціях є не лише актом доброї волі, а й міжнародно-правовим обов’язком, що відображено в практиці ООН і ЄС. Ці принципи закріплюються як у міжнародних договорах, так і у регіональних угодах між державами [67].

У контексті управління надзвичайними ситуаціями міжнародна допомога не повинна порушувати суверенітет, але водночас має бути ефективною і оперативною. Дослідження «Law on Natural Disasters: From Cooperation to Solidarity?» [78] підкреслює, що допомога в ситуаціях катастроф формує концепцію міжнародної солідарності, в межах якої співробітництво перестає бути лише взаємовигідним, а стає обов’язком спільноти [77].

Незважаючи на наявність численних міжнародних договорів, правова база міжнародної співпраці у сфері надзвичайних ситуацій залишається фрагментарною. Відсутність універсального договору, який би регулював усі види катастроф, призводить до різного трактування прав та обов’язків держав, особливо у випадку техногенних аварій, природних катастроф або воєнних

конфліктів. Як зазначають дослідники, сучасні кризові процеси, включно з пандеміями, кібератаками та гібридними загрозами, вимагають більш гнучкої та інтегрованої правової системи міжнародної взаємодії [17].

Перспективним напрямом розвитку є створення глобальної системи координації міжнародної допомоги, яка базувалася б на уніфікованих нормах права, взаємному визнанні сертифікацій рятувальних сил, цифровому обміні інформацією, спільних навчаннях та планах реагування. Для України інтеграція у європейський механізм цивільного захисту та гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами є ключовими факторами підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації та зниження ризиків для населення та економіки [48].

Участь українських громад в реалізації програм та проєктів міжнародного територіального співробітництва та налагодження співпраці з громадами, зокрема Європейського Союзу, стає невід'ємною складовою розвитку місцевого самоврядування та зміцнення його потенціалу. Завдяки такому співробітництву навіть в умовах воєнного стану з допомогою міжнародних партнерів можна шукати шляхи зміцнення стійкості громад, підтримувати розвиток партнерства і допомоги громадам, які постраждали внаслідок воєнних дій.

Становлення та еволюція міжнародного територіального співробітництва в Україні як дієвого механізму розвитку територіальних громад відбувалися досить динамічно, і цей процес доцільно умовно поділити на три основні етапи (рис. 1.2).

Європейський механізм цивільного захисту забезпечує узгодженість дій держав при надзвичайних ситуаціях, незалежно від їх походження, і передбачає спільне використання ресурсів, техніки та фахівців. Українські науковці наголошують, що інтеграція національної системи цивільного захисту у європейські структури підвищує ефективність реагування та сприяє гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами [24].

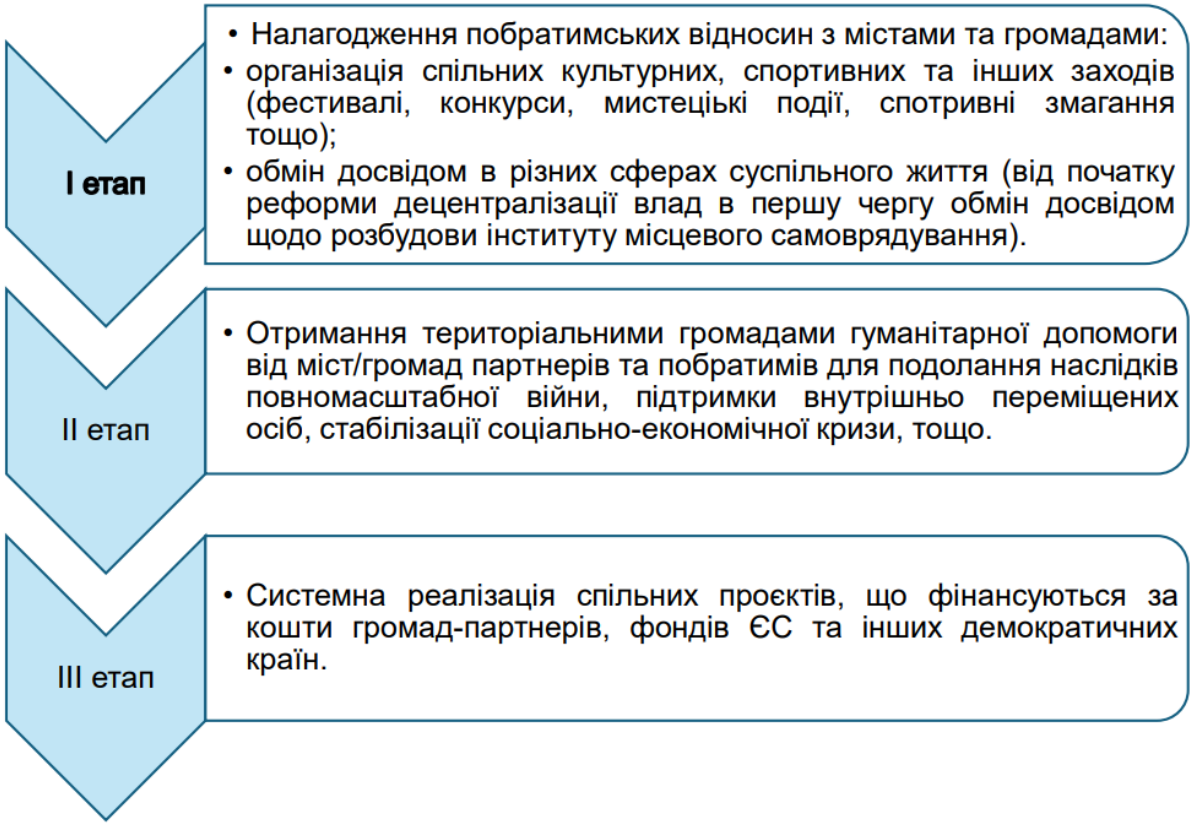

Рисунок 1.2 Етапи розвитку та становлення міжнародної співпраці місцевих органів самоврядування України з партнерами

Етап становлення та подальшого розвитку міжнародного муніципального партнерства в Україні був ознаменований ухваленням 24 квітня 2024 року Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [14]. Його ключові положення ґрунтуються на принципах, закріплених у Європейській хартії місцевого самоврядування [10], що узгоджується з обраним державою курсом на формування децентралізованої системи публічного управління. Загалом закон визначає скоординований порядок укладання угод про міжнародне співробітництво між територіальними громадами, а також передбачає залучення громадян до цього процесу.

Очікується, що реалізація норм Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» сприятиме створенню більш сприятливих умов для ефективної та взаємовигідної взаємодії між українськими громадами й міжнародними партнерами. У перспективі це

матиме позитивний вплив на підвищення рівня життя населення та активізацію залучення інвестиційних ресурсів, необхідних для оперативного відновлення територіальних громад.

В період з 2022 р. по липень 2024 р. кількість договорів про міжнародне партнерство збільшилось на 441 одиницю. До того ж кількість міжнародних партнерів з ким такі договори було заключено також невпинно зростає і в період з липня 2023 р. по липень 2024 р. збільшилась на 621 (табл. 1.1). Якщо розглядати даний показник в розрізі областей, слід зазначити, що традиційно громади в прикордонних областях більш активно налагоджують партнерські відносини з зарубіжними партнерами.

У регіональному розрізі варто зауважити, що територіальні громади прикордонних областей традиційно демонструють вищу активність у налагодженні партнерських зв’язків із закордонними контрагентами.

Що стосується географії співробітництва, то на сьогодні понад 60 держав світу взаємодіють з територіальними громадами України. Найбільша кількість угод про партнерство укладена з громадами Польщі, Німеччини, Румунії, Угорщини та Литви [26, С.127].

Звернемо увагу на положення Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Стаття 1 цього Закону закріплює, що воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [43].

Таблиця 1.1

Стан організації міжнародних партнерських відносин територіальних громад в розрізі регіонів Україні в період з 2023 по 2024 рр

Показники	01.07.2023 р.		01.10.2023 р		01.01.2024 р.		01.04.2024 р.		01.07.2024 р.	
	Кіл-ть міжнар. партнерів	Кіл-ть країн	Кіл-ть міжнар. партнерів	Кіл-ть країн	Кіл-ть міжнар. партнерів	Кіл-ть країн	Кіл-ть міжнар. партнерів	Кіл-ть країн	Кіл-ть міжнар. партнерів	Кіл-ть країн
АР Крим	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Вінницька	66	18	66	19	70	18	72	19	86	21
Волинська	98	15	100	15	105	15	108	14	133	17
Дніпропетровська	24	16	24	16	30	16	31	16	54	23
Донецька	29	11	29	11	30	12	30	12	37	15
Житомирська	65	20	65	20	68	20	68	20	79	21
Закарпатська	257	16	258	17	262	17	263	18	284	17
Запорізька	19	13	21	14	21	15	21	15	27	16
Івано-Франківська	87	20	87	20	96	21	96	21	112	22
Київ	39	28	39	28	39	28	39	28	39	29
Київська	83	25	83	25	91	25	92	25	132	34
Кіровоградська	6	5	6	6	7	5	7	5	14	8
Луганська	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3
Львівська	226	26	227	28	239	27	239	27	283	28
Миколаївська	20	11	20	11	25	11	25	11	45	19
Одеська	101	34	101	34	109	34	110	34	127	36
Полтавська	30	12	30	12	33	12	33	12	54	20
Рівненська	37	12	39	12	40	12	57	13	64	12
Сумська	22	7	23	8	26	8	26	8	43	14
Тернопільська	70	10	70	10	73	10	73	10	107	22
Харківська	17	15	19	16	20	17	21	17	32	17
Херсонська	2	2	2	2	4	4	5	4	29	15
Хмельницька	43	17	4	18	48	18	50	18	95	26
Черкаська	30	10	30	10	33	10	33	10	59	20
Чернівецька	56	14	57	15	59	15	62	15	93	18
Чернігівська	32	12	32	12	37	12	37	12	52	14
Всього	1464	62	1477	61	1573	62	1606	62	2085	63

Уведення воєнного стану змінює вертикаль державної влади та напрями взаємодії з громадськістю. Для реалізації завдань із захисту населення від надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану допускається залучення громадян України для проведення суспільно корисних робіт. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану» суспільно корисні роботи – це види тимчасової трудової діяльності

працездатних осіб в умовах воєнного стану, які провадяться для виконання робіт, що мають оборонний характер, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру [40].

Державна політика формується з урахуванням національних стратегічних пріоритетів, міжнародних норм і вимог, а також процесів євроатлантичної інтеграції. Створення дієвої системи управління передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на забезпечення якісної професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів цивільного захисту, їх мотивацію й належний рівень соціального забезпечення. Водночас важливим завданням є подальше вдосконалення нормативно-правової бази, впровадження інноваційних технологій у освітній процес, а також застосування сучасних підходів до кадрового планування та оцінювання результативності діяльності персоналу.

Інституційне забезпечення міжнародної співпраці в умовах надзвичайних ситуацій включає низку міжнародних та регіональних організацій, які здійснюють координацію, моніторинг та надання допомоги. До них належать ООН, зокрема Управління з координації гуманітарних питань (OCHA), Програма розвитку ООН (UNDP), Всесвітня продовольча програма (WFP); Міжнародна організація Червоного Хреста; Європейська комісія з питань цивільного захисту та гуманітарної допомоги (ECHO); Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) через Міжнародні медико-санітарні правила 2005 р. [85]

На національному рівні держава формує правові режими реагування, визначає компетенції органів влади, порядок запиту міжнародної допомоги, ввезення гуманітарних вантажів та допуск іноземних фахівців. В Україні правову основу такої діяльності складають Кодекс цивільного захисту України (2012 р.), Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану», а також двосторонні угоди з ЄС, НАТО та окремими державами-партнерами щодо співпраці у сфері ліквідації наслідків катастроф [19].

Інституційні механізми співпраці повинні забезпечувати кілька функцій: раннє попередження; оперативне реагування; координація допомоги; відновлення після надзвичайної ситуації; оцінка наслідків та підготовка до майбутніх криз. На міжнародному рівні це може передбачати створення реєстрів ресурсів, механізмів швидкого залучення сили чи засобів, спільних навчань, спільного планування. Наприклад, в межах зливового управління зазначено вимогу до повідомлення «без затримки всіма засобами, що маються» потенційно затронутим державам і компетентним міжнародним організаціям у випадку надзвичайної ситуації [79].

Можна виділити низку викликів і перспектив у правовому та інституційному забезпеченні міжнародної співпраці в умовах надзвичайних ситуацій. Серед них: невизначеність визначення поняття «надзвичайна ситуація» або «катастрофа», недостатність ресурсного та кадрового забезпечення, асиметрія між потужностями держав-учасниць, проблеми оперативної мобілізації міжнародної допомоги, питання юридичної відповідальності та звітності. Також важливим є розвиток інституційної спроможності — створення платформ для координації, впровадження інноваційних технологій, цифрових рішень, застосування аналітики та прогнозування.

На стан цивільного захисту вагомо впливає адміністративно-територіальна організація публічної влади в Україні, адже вона передбачає співіснування на місцевому рівні двох основних суб’єктів: державних органів у вигляді місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, що представляють інтереси територіальних громад як напряму, так і через уповноважені органи. Це створює потребу у співпраці між виконавчою владою та місцевим самоврядуванням і підвищенні її ефективності, що значною мірою залежить від розв’язання питання чіткого розмежування їхніх повноважень. З огляду на те, що реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення й територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню та ліквідації наслідків, організації рятувальних

робіт, гасіння пожеж, забезпечення пожежної й техногенної безпеки, функціонування аварійно-рятувальних служб, а також здійснення гідрометеорологічної діяльності належить до основних завдань Державної служби України з надзвичайних ситуацій, ухвалення законодавчих змін, спрямованих на розширення повноважень цього органу, є обґрунтованим і доцільним. Українські дослідники наголошують на розширенні міжнародної співпраці та модернізації правового забезпечення у контексті воєнного стану [1].

Висновки до розділу 1

Таким чином, правова основа міжнародної співпраці у надзвичайних ситуаціях становить комплексну систему норм, принципів і інституційних механізмів, що забезпечують ефективну взаємодію держав і міжнародних організацій. Незважаючи на певну фрагментарність правового поля, міжнародна практика демонструє прагнення держав до колективної відповідальності та солідарності у подоланні катастроф. Подальший розвиток міжнародного права у цій сфері передбачає уніфікацію норм, посилення інтеграційних процесів та вдосконалення процедур швидкого реагування для мінімізації негативних наслідків надзвичайних ситуацій у глобальному масштабі.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

2.1. Аналіз діяльності Білоцерківської міської ради

Важливим чинником для успішної міжнародної співпраці є ефективно здійснене управління та отриманий результат. Доходи бюджету Білоцерківської міської ради за 2022 рік склали 2,73 млрд грн. Найбільшу частку доходів бюджету громади становить податок на доходи фізичних осіб. Головним чинником зростання ПДФО в умовах воєнного стану є збільшення грошового забезпечення військовослужбовців, внаслідок чого податок від зазначеної категорії платників зріс майже у більш ніж 10 разів.

Видаткова частина місцевого бюджету склала 1,87 млрд грн. Найбільшу питому вагу складають видатки на утримання установ соціально-культурної сфери громади. У зв'язку з воєнним станом у 2022 році відсутні капітальні видатки.

Кількість промислових підприємств громади складає 2203. Кількість суб’єктів господарювання складає 19 316, з них юридичні особи – 6 999, ФОП – 12 317. Діяльність у сфері сільського господарства, мисливства та надання пов’язаних із ними послуг на території громади здійснюють 372 суб’єкта господарської діяльності, з них 221 юридична особа та 151 ФОП.

До Держреєстру індустріальних парків внесено 2 приватних індустріальних парки Білої Церкви. Наразі засновники ІП “Біла Церква” планують побудувати 11 тис. кв.м. промислових приміщень для релокації бізнесу з небезпечних територій. Велика харківська компанія з виробництва спецій вже перемістила своє обладнання та почала роботу.

Продовжується міжнародна співпраця зі структурами ООН щодо створення екоіндустріального парку на базі Білоцерківського вантажного авіаційного комплексу. Розпочато роботу зі створення ще одного індустріального парку «Пачворк: Біла Церква» підприємством ТОВ «Інтергума – 2010».

Місцевий ЦНАП надає 327 видів адміністративних послуг. За рік надано майже 70 тис. адміністративних послуг громадянам. ЦНАП підключено до Інформаційної системи «Вулик», засобами якого відбувається передача даних до системи моніторингу та оцінки якості надання адміністративних послуг.

Безпека. За 2022 рік до центру оперативного реагування надійшло 15 357 звернень стосовно життєдіяльності міста, з них 14 754 звернень, тобто 96% вирішено. За період дії правового режиму воєнного стану в Україні, найактуальнішими питаннями, що надходять є: допомога у військовий час; електропостачання; водопостачання та водовідведення. Встановлено та інтегровано 14 камер відеоспостереження на перехрестях громади та приєднано до ситуаційного центру ще 15 камер.

У зв'язку з великою кількістю переселенців, Білоцерківська громада стала прихистком для багатьох мешканців з небезпечних територій. У Молодіжному центрі організовано центр допомоги ВПО. На 1 січня 2023 року на обліку громади (з 2014 року) знаходяться 16 171 особа, з них 3 874 – діти. Здійснено виплати соціальної допомоги: 12 900 домогосподарств - 124,3 млн грн субсидій та 118,5 млн грн пільг; 725 громадян «чорнобильців» - 1,7 млн грн; 825 малозабезпечених сімей -25,6 млн грн; 3380 людей з інвалідністю отримали - 79,1 млн грн; 16 171 внутрішньо переміщених осіб - 139,2 млн грн.

159 456 жителів громади уклали декларації з лікарями комунальних центрів первинної медико-санітарної допомоги з 136 лікарями. 6 комунальних закладів громади надають 28 пакетів спеціалізованих медичних послуг. У Міжрайонному центрі гемодіалізу обслуговується 122 пацієнти, проведено 19 296 процедур. В Білоцерківському пологовому будинку за 2022 рік народилося 1530 дітей, з них 10 двієнь.

У Білоцерківській міській лікарні №1 створено сучасний рентген-кабінет з найновішим обладнанням, яке поліпшить надання медичних послуг мешканцям. Білоцерківський військовий шпиталь та КНП БМР Білоцерківська

міська лікарня №1 отримали від німецьких благодійників Stiftung Hof Schlüter устаткування та медикаменти.

Цивільний захист. На період дії блекаутів на території комунальних установ облаштовано 16 Пунктів Незламності, які забезпечені інтернетом, світлом, теплом та водою. Обстежено та перевірено 443 укриття на території громади. Здійснювалося облаштування найпростіших укриттів під багатоквартирними будинками

Міжнародна соціальна підтримка. Реалізується проєкт «Реагування на надзвичайні ситуації для забезпечення потреб дітей на звільнених територіях, дітей-переселенців та сімей, які постраждали внаслідок воєнних дій, шляхом надання соціально-психологічної та матеріальної допомоги і просування прав дітей в Києві і Київській області» (охоплено близько 2000 дітей громади).

Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні в межах реалізації проєкту «Громада, дружня до дітей та молоді» було відправлено допомогу для дітей Білоцерківської громади у вигляді канцелярії, настільних та розвиваючих ігор. В рамках 5-річної програми “Мріємо та діємо” підтверджено участь у грантовому конкурсі “Молодь ТуТ: створи громаду молодіжних перспектив». До проєкту долучилось більше 50-ти молодих людей. У рамках проєкту «Мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі» здійснено 76 виїздів на випадки домашнього насильства, надано 315 соціальних послуг.

Освіта. Для виконання поточних ремонтних робіт найпростіших укриттів у 24 закладах дошкільної освіти, 18 загальної середньої та 1 закладу позашкільної освіти виділено 14,9 млн грн з бюджету громади. Спільно з Дитячим Фондом ООН (ЮНІСЕФ) для дітей ВПО та дітей із багатодітних родин було придбано 135 планшетів для доступу до дистанційної освіти та якісного навчання.

В межах спільної ініціативи з компанією Goodle “Ноутбук кожному вчителю”, за підтримки ЮНЕСКО педагогічні працівники отримали 402

хромбуки. Спільно з ГО “РеСУРС” організований волонтерський проєкт для підлітків ВПО та лідерів учнівського самоврядування “Літня школа лідерства”.

У вересні 23 року закінчено процес модернізації мережі закладів освіти – перейменовано всі 35 комунальних закладів загальної середньої і 36 дошкільної освіти. Інклюзивне навчання у громаді забезпечують 9 навчальних закладів, з них 4 у сільській місцевості. Освіту в інклюзивних класах здобували 213 учнів, з них 19 у закладах сіл. У закладах дошкільної освіти функціонує 39 інклюзивних груп, у яких виховуються 96 дітей.

Культура. В рамках дерусифікації перейменовано 84 вулиці громади. Натомість з’явилися вулиці на честь українських героїв минулого та сьогодення. В дитячій бібліотеці №1 розпочав свою роботу розмовний клуб «Говоримо українською» для дітей ВПО. В бібліотеці-філіалі №8 відкрито мовний клуб, де всі бажаючі вивчають та удосконалюють спілкування українською мовою. У зв’язку зі збройною агресією росії проти України проведена робота по актуалізації бібліотечних фондів.

Білоцерківські спортсмени продовжують здобувати перемоги та медалі на національному та міжнародному рівні. Культивується 36 видів спорту. Працюють понад 150 штатних тренерів з олімпійських та неолімпійських видів спорту. Вперше прийнято рішення виконавчого комітету БМР “Про надання фінансової підтримки (заохочення) спортсменам БМТГ з олімпійських та неолімпійських видів спорту та їх тренерів”. Відзначено 42 спортсмени та 21 тренер. Загальна сума винагороди 498,0 тис. грн.

З метою підтримки молодіжних суспільно-корисних ініціатив та реалізації сімейної й молодіжної політики в громаді проведено: акції «Новий громадяни нового року» та «Новий громадянин Білоцерківської міської територіальної громади», в ході яких було надано матеріальну підтримку 54 родинам громади у зв’язку із народженням дітей; вшанування сімейних пар (28), які відзначили 50 річчя подружнього життя; відзначення родин (10), в яких у 2022 році народилися двійні; акція з підтримки внутрішньо переміщених

дітей «Подаруй дитині радість»; майстер-класи з нагоди відзначення Дня захисту дітей; інформаційних захід «Мінно-вибухова безпека» та ін.

На території міста діє Молодіжний центр – сучасний простір для молоді, в якому є все необхідне для її розвитку, навчання та дозвілля. Сьогодні Молодіжний центр включає в себе дві конференц-зали, шумоізольовану кімнату для проведення репетицій та переглядів фільмів, зону дозвілля та арт-кімнату, де кожен зможе проявити себе та розкрити свої таланти.

З червня 2022 року на автобусному маршруті №22 працюють 27 од. нових, комфортабельних автобусів марки «VDL», Євро-5, які мають – 42 посадкових місця, загальна пасажиромісткість розрахована на 80 пасажирів. Автобуси низькопідлогові, мають платформу для колясок, в салоні працює кондиціонер, двері облаштовані приладами безпечного закривання. В період березень-квітень 2022 року перевезення електротранспортом всіх пасажирів, без виключення, здійснювалося безкоштовно у зв’язку зі складними обставинами, спричиненими воєнним станом.

Триває робота над реалізацією проєкту «Підвищення ефективності громадського транспорту в м. Біла Церква» з Міністерством інфраструктури України та Європейським інвестиційним банком для розвитку міського громадського транспорту України.

Велике значення має міжнародна підтримка, яку отримує Білоцерківська територіальна громада. Завдяки співпраці з німецьким агенством GIZ у рамках Меморандуму триває втілення ряду проєктів. Головною метою цього проєкту є створення унікальних сприятливих умов для інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва (в тому числі креативних індустрій) в межах Білоцерківської МТГ. За 2022 рік з допомогою залученого експерта виконано “Експрес-аналіз” підприємств для подальшого об’єднання їх у кластери. Розроблений та активно діє телеграм чат-бот, що має на меті допомогти підприємцям знайти вільні площі для релокації. 14 грудня 2022 року підписано Угоду про партнерство солідарності між Білої Церквою та німецьким містом

Брауншвейг, налагоджено комунікацію з іншими німецькими містами (Єна, Люнебург).

Втрата самостійності та можливості забезпечувати себе і родини – серед найбільших побоювань українців під час війни. За даними нещодавнього дослідження МОМ, станом на жовтень 2022 р., понад 16 мільйонів людей втратили роботу. Багато українських бізнес-структур прийшли на порятунок внутрішньо переміщеним особам, надаючи їм робочі місця. Міжнародна організація з міграції (МОМ), Агентство ООН з питань міграції, Представництво в Україні, в рамках проекту «Розвиток малих та середніх підприємств: Економічна інтеграція внутрішньо переміщених осіб та відновлення бізнесу», що фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) через Банк розвитку KfW, запрошує український мікро- та малий бізнес взяти участь у грантовій програмі. Основною метою грантової програми є підтримка економіки України шляхом відновлення робочих місць та виробництва, а також задоволення попиту населення на критично важливі товари та послуги.

МОМ співпрацює з різними організаціями та партнерами: український уряд: всі органи виконавчої, судової та законодавчої влади з питань міграції; Дипломатичний корпус в Україні: понад 30 посольств; Представницька Група ООН в Україні; мережа НУО, яка налічує більш ніж 100 місцевих і міжнародних організацій громадянського суспільства; мережа зв’язку з питань юстиції, безпеки та внутрішніх справ ЄС; приватні компанії: Лайф (Life), Київстар, МТС, ГалНафтоГаз, Вестерн Юніон, Майкрософт, БДО (BDO) та компанія Leo Burnett.

17 грудня 2022 р. за участю міського голови м. Біла Церква відбулася онлайн зустріч в рамках співробітництва з проєктом «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», що спільно фінансується Європейським Союзом та урядом Німеччини і реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Зустріч відбулася за підсумками конкурсного відбору, в результаті якого Білоцерківська міська територіальна громада була визначена «пілотною» для впровадження спільного проєкту за пріоритетним напрямком «Інноваційний розвиток». У ході зустрічі відбувся діалог ключових партнерів у сфері інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва та креативних індустрій Білоцерківської міської територіальної громади.

Протягом 2022-2023 років за участю партнерів був впроваджений проект «Інноваційний розвиток малого і середнього підприємництва та креативних індустрій Білоцерківської міської територіальної громади в рамках співпраці з GIZ». Головною метою даного проєкту є створення унікальних сприятливих умов для інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва в межах Білоцерківської міської територіальної громади.

Основні напрямки проєкту: створення Інноваційного хабу «Creative Space»; розробка стратегії SMART-спеціалізації громади; ваучерна підтримка інноваційного бізнесу; розвиток кластерних ініціатив, а саме створення таких кластерів, як меблевий кластер; аграрний (біотехнологічний) кластер та авіаційний кластер.

За підсумками онлайн зустрічі був підписаний Меморандум про співпрацю між GIZ та Білоцерківською міською радою. Метою співпраці є посилення системи муніципальної підтримки місцевого бізнесу та допомога у впровадженні визначених заходів з розвитку мікро, малого та середнього підприємництва (ММСП).

У межах співпраці передбачаються заходи з розвитку спроможності та дорадництва представників органів місцевого самоврядування, місцевих організацій підтримки бізнесу, відповідних неурядових організацій та місцевих підприємств, зосереджуючись на обраному пріоритеті – інноваційному розвитку Білоцерківської громади.

Проєкт «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» спільно фінансується Європейським Союзом та урядом Німеччини і реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für

Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Мета проєкту – створення кращих умов для розвитку українських малих і середніх підприємств, підтримка інновацій та стимулювання експорту, що є шляхом до сталого й рівномірного економічного зростання. У межах підходу Team Europe проєкт також сприятиме відновленню України від наслідків COVID-19.

EU4Business – ініціатива Європейського Союзу, яка допомагає малим і середнім підприємствам у країнах Східного партнерства – Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Грузії, Молдові, Україні [71].

14 грудня 2021 року міський голова Білоцерківської міської територіальної громади налагоджував співпрацю з іноземними інвесторами на Форуму «Еко-індустріальні парки» за підтримки Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку, UNIDO та Державного секретаріату Швейцарії з економічного розвитку (SECO).

Місто Біла Церква було обране учасником Глобальної програми з екоіндустріальних парків на базі керуючої компанії КП БМР «Білоцерківський вантажний авіаційний комплекс», яке працює за аналогом екоіндустріального парку. Спільна мета – це продемонструвати практичність і переваги моделі екоіндустріального парку задля підвищення ресурсоефективності та покращення екологічних, економічних і соціальних показників, тим самим сприяючи сталому промисловому розвитку громади. Визначальним задумом даного проєкту є ресурсоефективність, чисте виробництво, промисловий симбіоз, парковий менеджмент.

Біла Церква має унікальний набір переваг, які необхідно правильно та ефективно використовувати для швидкої трансформації й модернізації та покращення рівня життя людей. З іншого боку, Біла Церква має ще багато структурних і операційних проблем, які негативно впливають на розвиток міста та життя його мешканців.

Найважливіші сильні сторони міста:

- бізнес-потенціал. Великі підприємства, такі як заводи «Біофарма» (фармацевтична промисловість), «Росава» (гумовотехнічна промисловість), «Маревен Фуд» (харчова промисловість) тощо, а також багато успішних дрібніших компаній, які динамічно розвиваються, попри несприятливу соціально-економічну ситуацію;
- географічне розташування. Зважаючи на близькість до столиці – м. Києва – з ємним внутрішнім ринком, розташування Білої Церкви на півдні Київської області, у відносно однаковій близькості до деяких районів Житомирської, Вінницької та Черкаської областей, Біла Церква може стати потужним регіональним центром – місцем тяжіння для людей, товарів/послуг, інвестицій тощо. Перспективним є й розташування в лісостеповій зоні зі сприятливим для агровиробництва кліматом і родючими ґрунтами, розгалуженою гідрографічною сіткою, наявність зручної транспортної розв'язки на перетині автомобільних і залізничних шляхів, близькість до потужних транспортних вузлів (Київ, Фастів, Козятин, Бердичів тощо);
- туристична привабливість, зокрема парк «Олександрія», побудований польською шляхетною родиною Браницьких наприкінці XVIII століття;
- людський потенціал. Понад 200 тис. мешканців, кількість яких продовжує зростати (одне з небагатьох міст України зі стабільною позитивною динамікою приросту населення), значний трудовий потенціал, багато високоосвічених людей, які отримали освіту у столичних вишах, енергія й ентузіазм поки що не дуже потужного громадського активізму – громадських організацій та активістів, які хочуть щоб місто було кращим для життя.
- позитивні демографічні тенденції. Значна частка молоді, зростання кількості населення міста, попри складну макроекономічну й соціальну ситуацію та безпосередню близькість до столиці [3].

2.2. Гуманітарна допомога, як вид міжнародної співпраці під час воєнних викликів на прикладі Білоцерківської міської ради

Міжнародна співпраця є основою для консолідації зусиль задля відновлення та розвитку. Білоцерківська громада продовжує системну роботу з міжнародними фінансовими організаціями, донорами і урядами країн-партнерів щодо залучення фінансування та технічної допомоги.

Гуманітарна допомога — це важливий інструмент міжнародної співпраці, що передбачає безоплатне надання матеріальної, фінансової, правової, психологічної чи іншої підтримки країнам та населенню, які постраждали від кризових ситуацій, таких як війни чи стихійні лиха. Вона надається державами, міжнародними організаціями, неурядовими організаціями та приватними особами і слугує основою для подальшого відновлення.

Відповідно до статті 3 Закону України № 3448-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо ввезення, обліку, розподілу гуманітарної допомоги, особливостей оподаткування відповідних операцій та подання звітності» отримувачі гуманітарної допомоги мають право здійснювати розподіл або перерозподіл гуманітарної допомоги між набувачами гуманітарної допомоги з дотриманням її цільового призначення без додаткового погодження з донором.

Вся гуманітарна допомога, яку отримує Білоцерківська міська територіальна громада від міжнародних донорів, розподіляється між комунальними підприємствами, закладами, установами, які надають комунальні або соціальні послуги та/або є операторами об’єктів критичної інфраструктури, відповідно до її цільового призначення.

Білоцерківська громада тісно співрацює з іншими іноземими мініципалітетами, від яких за останні роки отримали гуманітарну допомогу.

Білоцерківська міська територіальна громада отримала черговий вантаж від німецьких партнерів, а саме від Благодійного фонду «Хоф Шлютер», керівник Андре Новотні (м. Люнебург). Це медичні засоби (шприці, ін’єкційні канюлі) для медичних закладів громади, медичні ліжка та матраци для

комунальних лікарень. Такі ліжка полегшують догляд за пацієнтами та сприяють швидшому одужанню, оскільки вони допомагають розподілити тиск на поверхні тіла пацієнта, запобігаючи виникненню пролежнів. Здатність піднімати верхню частину ліжка також допомагає зменшити симптоми пацієнтам з проблемами дихальних шляхів.

Цей вантаж гуманітарної допомоги став можливий за сприяння Благодійної організації "Надія - дітям Білої Церкви" (місто Росток, керівник Др. Карстен Хаммер), Благодійного фонду «Хоф Шлютер» (місто Люнебург, керівник Андре Новотні) та Міжнародного Благодійного Фонду "Друзі - дітям Чорнобиля" (місто Біла Церква, керівник Микола Дашкевич), які вже багато років спільно працюють на благо жителів нашої громади.

В рамках пакету допомоги фінансування від Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ ГмбХ, отримала новий автомобіль для маломобільних груп населення MERCEDES-BENZ SPRINTER від міст Брауншвейг та Люнебург. Автомобіль MERCEDES-BENZ SPRINTER, який обладнаний спеціальним пандусом, поліпшить умови пересування найбільш вразливих груп населення громади.

Білоцерківська громада вкотре отримала гуманітарну допомогу від муніципалітету німецького міста Брауншвейг за сприяння Благодійного Фонду «Хоф Шлютер» (місто Люнебург). Для потреб громади було передано обладнання: один новий генератор потужністю 300 kVA та три нові генератори потужністю 30 kVA. Вони будуть використовуватися для забезпечення безперебійного надання комунальних послуг у громаді.

Також наша громада отримала вживане обладнання від Асоціації стічних вод Брауншвейга у вигляді двох насосів та генератора аварійного живлення Polyma. Отримане обладнання буде використовуватися КП БМР «Міська служба замовника».

Організація «WATER FOR UKRAINE E.V.» (Федеративна Республіка Німеччина) передала транспортний засіб «Форд Транзит». Транспортний засіб буде використовуватися для перевезення аварійних бригад для ремонту

водопровідно-каналізаційних мереж у нашій громаді. Адже наявний транспорт, який використовувався для цих потреб, вже зношений і давно потребував заміни.

Ініціатива «WATER FOR UKRAINE» допомагає громадам України у відновленні водопостачання, забезпечуючи підприємства критичної інфраструктури транспортними засобами, аварійними генераторами, насосами, технічним обладнанням тощо. Завдяки співпраці з Львівським комунальним підприємством «Львівводоканал» Білоцерківська громада отримала саме автомобіль, який наразі дуже необхідний для проведення аварійних робіт на водопровідніх мережах.

9 грудня 2024 року Білоцерківська громада вчергове отримала допомогу від партнерських міст – Брауншвейга та Люнебурга (Німеччина). У період новорічно-різдвяних свят німецькі друзі подарували нашій громаді автомобіль «Volkswagen Crafter» для перевезення маломобільних груп населення, а саме клієнтів КУ БМР «Білоцерківський центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Шанс». Автомобіль оснащений спеціальним розкладним металевим пандусом, який зробить зручним перевезення осіб на кріслі колісному, а сидіння всередині салону трансформуються та переміщуються на потрібну відстань.

Білоцерківська громада вже більше 20 років співпрацюють з представниками німецьких міст-партнерів нашої громади – Брауншвейга та Люнебурга.

2024 року Білоцерківська міська територіальна громада отримала гуманітарну допомогу від міста Брауншвейг. Цього разу це засоби гігієни, які так необхідні для КУ БМР «Білоцерківський центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Шанс», для відвідувачів КУ БМР «Територіальний центр надання соціальних послуг ім. Петера Новотні» та для немовлят КП БМР «Білоцерківський пологовий будинок». Також для безперебійного забезпечення життєдіяльності Білоцерківська громада отримала зарядні станції та павербанки.

Чергову допомогу з Німеччини днями отримала Білоцерківська громада. Гуманітарний вантаж з медичним обладнанням та меблями для медзакладів нашої громади вагою понад 9 тонн прибув до Білої Церкви.

Від міста-побратима Білої Церкви Брауншвейга для Білоцерківського пологового будинку були передані: ультразвуковий апарат, оглядовий стіл, гінекологічне крісло, пологове ліжко, апарат ШВЛ, монітори тощо. Допомогу було надано у відповідь на запит Білоцерківської міської ради до муніципалітету м. Брауншвейг. На прохання Білоцерківської громади особисто відгукнулися мер цього міста, Доктор Торстен Корнблум, головний лікар Міської лікарні м. Брауншвейг Томас Геслінг, керівник відділу медичних технологій міської лікарні м. Брауншвейг Майкл Тілекінг.

Для Міської лікарні №2 від БФ «Хоф Шлютер» (м. Люнебург, керівник Андре Новотні) та Міжнародного благодійного фонду «Друзі – дітям Чорнобиля» були передані меблі, лікарняні ліжка, масажні столи, матраци, інвалідні крісла, набори посуду тощо.

2 квітня 2024 р. Білоцерківська міська територіальна громада отримала чергову допомогу від німецьких міст Брауншвейг та Люнебург. Цього разу це нові автомобілі: від міста Брауншвейг – мікроавтобус «Фіат Дукато», а від міста Люнебург – вантажівка MAN.

Допомога була надана за сприяння Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) та передбачена пакетом «Громадська майстерня» у рамках впровадженого GIZ проєкту «Покращення цивільного захисту в муніципальному партнерстві з Україною».

Перевезення автомобілів було здійснене за сприяння Благодійного Фонду «Хоф Шлютер» (керівник – Андре Новотні) та Міжнародного Благодійного Фонду «Друзі – дітям Чорнобиля», який очолює Микола Дашкевич.

Білоцерківській громаді було також передано два вантажно-пасажирські фургони Citroen Jumper, два універсальні трактори Bobcat S550 та комплектуючі до них. Ця допомога була залучена за сприяння Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ). Підтримка передбачена

пакетом «Громадська майстерня» у рамках впровадженого GIZ проєкту «Покращення цивільного захисту» в муніципальному партнерстві з Україною.

Також від німецьких друзів Білоцерківська громада отримала генератори, бензопили, моторні фрези, диски, електромолоти, стамески різних розмірів, світлодіодні прожектори, кабельні барабани, маски, обігрівачі, будівельні матеріали тощо.

2 червня 2024 року Білоцерківська міська територіальна громада отримала черговий гуманітарний вантаж від нашого німецького міста-побратима Брауншвейга. Цього разу у вигляді комп'ютерної техніки, серед якої: персональні комп'ютери, ноутбуки та монітори. Комп'ютерну техніку буде передано до наших освітніх закладів і вона слугуватиме для забезпечення освітнього процесу навіть під час війни.

Ініціатива про партнерство з Білою Церквою надійшла саме від Брауншвейгу. Це німецьке місто виявило надзвичайне розуміння ситуації, що склалася в Україні й регулярно надсилає допомогу на підтримку жителів громади.

2.3 Особливості міжнародного співробітництва Білоцерківської міської ради в умовах війни та соціальних викликів

Сучасні умови функціонування органів місцевого самоврядування України характеризуються безпрецедентними викликами, спричиненими повномасштабною військовою агресією російської федерації, а також глибокими соціально-економічними трансформаціями. У таких умовах міжнародне співробітництво набуває стратегічного значення як інструмент забезпечення стійкості територіальних громад, залучення додаткових ресурсів та інтеграції у європейський простір розвитку.

Білоцерківська міська рада активно адаптує свою діяльність до нових реалій, зберігаючи та розвиваючи партнерські відносини з іноземними муніципалітетами, міжнародними організаціями, фондами та інституціями

технічної допомоги. Основними напрямами міжнародної взаємодії в умовах війни є:

- гуманітарне співробітництво, що передбачає координацію з міжнародними благодійними фондами, неурядовими організаціями та містами-партнерами з метою забезпечення внутрішньо переміщених осіб, закладів освіти й охорони здоров'я необхідними ресурсами;

- проектна діяльність, спрямована на участь у грантових програмах Європейського Союзу, Ради Європи, Програми розвитку ООН, а також у програмах транскордонного співробітництва;

- економічна дипломатія, що реалізується через залучення іноземних інвестицій, підтримку експорт орієнтованих підприємств міста та розширення економічних контактів із потенційними партнерами;

- обмін управлінським досвідом, у тому числі через участь у міжнародних форумах, конференціях і навчальних програмах, що сприяють підвищенню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Попри складні безпекові умови, міська влада Білої Церкви демонструє здатність до формування стійких партнерських зв'язків, що ґрунтуються на принципах взаємної підтримки, солідарності та обміну найкращими практиками муніципального управління. Важливою тенденцією є переорієнтація співробітництва з суто економічної площини у гуманітарну та соціальну, що відповідає потребам часу та сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу міста.

В липні 2025 року в Білій Церкві з дослідницьким візитом перебувала команда IWO e.V. – в межах проєкту «Посилення стійкості міст у сфері життєзабезпечення міських територіальних громад в Україні (SUR)», координатором якого є GIZ (Німецьке товариство міжнародного співробітництва).

Цей проєкт є частиною німецької допомоги перехідного періоду, що надається на замовлення Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) та виконується Deutsche

Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Метою проєкту є розвиток спроможності міст у реагуванні на виклики і загрози у сфері житла. Для співпраці в межах проєкту, окрім Білої Церкви, було обрано ще три міста Житомир, Полтава та Кременчук.

Українсько-німецька делегація відвідала Білу Церкву з метою розпочати співпрацю, узгодити позиції та плани роботи проєкту. До складу делегації увійшли: директор проєкту SUR Ерік Швайкхардт, радниця проєкту SUR Марія Костенко, голова IWO e.V. Кнут Хьоллер, менеджерка проєкту Юлія Попова, експерт проєкту SUR Сергій Комнатний (tbc), регіональна координаторка проєкту SUR Марія Байда.

Учасники делегації спільно з представниками місцевого муніципалітету проаналізували стан об’єктів міської інфраструктури в Білій Церкві, які були пошкоджені внаслідок ворожої атаки рф. Зокрема це приватна клініка, готель, приватні та багатоквартирні житлові будинки. Представники делегації охарактеризували механізми надання допомоги потерпілим мешканцям з місцевого бюджету, організацією тимчасового проживання та наявні проєкти для ВПО.

Після презентації проєкту SUR сторони розглянули, які об’єкти житлової інфраструктури потребують першочергового ремонту, модернізації та відновлення; зупинилися на результатах реалізації наявних програм, досягненні планових показників; обговорили додаткові програми в житловій сфері міста, які доцільно започаткувати, та чинники, які не дозволяють цього зробити, тощо.

Спільна робота в межах проєкту SUR відкриє для громади нові можливості у відновленні житлової інфраструктури та посиленні стійкості громади до викликів сьогодення, а налагодження діалогу, стратегічне планування та підтримка міжнародних партнерів стане важливим кроком до реалізації поставлених цілей та завдань.

У грудні 2021 року Білоцерківська міська рада підписала меморандум про співпрацю з програмою «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП (малих і середніх підприємництва», що фінансується

спільно Європейським Союзом та урядом Німеччини й реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH [35].

Біла Церква є одним із дев'яти пілотних міст України, яких відібрав EU4Business типологіями: переробна промисловість та логістика, туризм та креативні індустрії, інновації і зелена економіка. Мета пілотного проєкту – через співпрацю з міськими радами допомогти малому та середньому бізнесу бути стійким, зростати, експортувати, впроваджувати інновації, зміцнювати потенціал установ, відповідальних за реалізацію Національної експортної стратегії України та Угоди про вільну торгівлю з ЄС, розвивати економічні кластери та екосистеми бізнесу, що посилюють експортний потенціал, – з урахуванням обраної типології. Білоцерківська міська територіальна громада працює у напрямі інноваційного розвитку.

Велике значення обговорення результатів співпраці в рамках програми «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» та визначення подальших планів. Так, протягом 2022-2023 років у громаді в межах програми EU4Business впроваджується проєкт «Інноваційний розвиток малого і середнього підприємництва та креативних індустрій Білоцерківської міської територіальної громади в рамках співпраці з GIZ».

Головною метою даного проєкту є створення унікальних сприятливих умов для інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва в межах Білоцерківської міської територіальної громади.

Основними напрямками проєкту є:

-розвиток кластерних ініціатив, а саме створення таких кластерів, як меблевий, аграрний (біотехнологічний) та авіаційно вантажний;

-створення Інноваційного хабу «Creative Space»;

-розробка стратегії SMART-спеціалізації громади.

На даний час вже реалізовано низку завдань. Представництво GIZ залучило експерта, доктора економічних наук Володимира Панченка, для виконання «Експрес-аналізу компаній міста Біла Церква стосовно можливості

їх вбудовування в кластери та надання рекомендації органу місцевого самоврядування щодо побудови регіональних кластерів. проведено експрес-аналіз компаній міста Біла Церква стосовно можливості їх об’єднання в кластери і наша громада отримає рекомендації щодо можливості побудови ефективних регіональних кластерів, які максимально розвиватимуться самі та розвиватимуть економіку громади в цілому.

Кластер – це географічно близька група компаній, що співпрацюють між собою, мають загальні риси і види діяльності і взаємодоповнюваність, а також пов’язаних з ними інститутів. Варто зазначити, що кластери в сучасному світі вважають двигунами економічного росту, що свідчить про їхню популярність у всьому світі. Їхнє створення та застосування в Україні може посилити національний промисловий та економічний розвиток.

Враховуючи позитивний вплив кластерів, уряди багатьох країн та регіонів почали розробляти та впроваджувати програми їх розвитку, результатом чого з’явилася світова тенденція на кластерну політику. Саме кластеризація має всі підстави стати дієвим механізмом активізації економіки регіонів України, зокрема й Білоцерківської міської територіальної громади.

Трьома основними перевагами кластерів є вища продуктивність, інноваційність та створення нових підприємств. Специфічною рисою кластерів є те, що ефекти, пов'язані із їх створенням, забезпечують переваги, які неможливо досягти в межах однієї компанії [32].

У жовтні 2022 року був розроблений та введений в експлуатацію чат-бот для застосунку Telegram (http://t.me/relocationBilaTserkva_bot) для пошуку промислових та комерційних приміщень в межах Білоцерківської міської територіальної громади. Чат-бот дає можливість будь-якому користувачу, перейшовши за посиланням або знайшовши чат-бот у пошуку в застосунку Telegram, отримати необхідну інформацію по Білоцерківській громаді про об’єкти комунальної власності, що можуть бути передані в оренду або виставлені на продаж, а також інші пропозиції [57]. Наразі у чат-боті зареєстровано 500 користувачів та розміщено 60 пропозицій комерційного

майна. До речі, інформація про наш чат-бот поширювалася і на прифронтових територіях, аби бізнес, який тимчасово не має можливості працювати там, зміг провести релокацію та, наприклад, орендувати приміщення у Білій Церкві та працювати.

ГО «Агенція Інноваційного Підприємництва Евогранум» було проведено серію онлайн тренінгів для представників відділу з питань розвитку підприємництва та інвестицій управління економіки міської ради з менеджменту проєктів Європейського Союзу «PM2 - методологія для проєктів, що фінансуються європейськими фондами». Також відзначають співпрацю щодо підготовки проєктів на грантові конкурси, стратегій економічного розвитку, які мають бути адаптованими до вимог сучасності. До реалізації існуючих проєктів економічного розвитку у Білоцерківській громаді залучені також представники КП БМР «Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви» та Білоцерківського національного аграрного університету.

Варта уваги розробка концепції Інноваційного хабу «Креативний простір». Хаб вчитиме представників підприємництва вести бізнес в умовах воєнного стану, налагоджувати комунікацію з владою, брати участь у конкурсах, що проводить ЄС з надання грантів для розвитку інноваційних ідей бізнесу тощо.

Спільна робота з GIZ щодо впровадження інноваційного проєкту розвитку кластерних індустрій у громаді важлива, адже відбуватиметься підтримка інноваційного бізнесу на конкурсних засадах, налагодження співпраці із закордонними муніципалітетами та допомога GIZ у пошуку партнерів. За сприяння GIZ було знайдено потенційне місто-побратим для Білої Церкви – німецьке місто Брауншвейг, з яким вже підписано угоду про партнерство.

На даний час продовжується консультаційна підтримка щодо розробки методології проведення конкурсу бізнес-ідей серед МСП, які підтримуватимуть муніципалітети України та які зможуть бути подані на участь у конкурсах грантової підтримки як національних, так і міжнародних. Фіналісти та

переможці конкурсу будуть мати змогу отримати консультації експертів, які допоможуть доопрацювати бізнес-ідеї до формату готового до реалізації проєкту. Також надаватиметься експертна підтримка в написанні нової Програми розвитку малого та середнього підприємництва в Білоцерківській міській територіальній громаді.

МСП регіону будуть залучені до участі у тренінгових програмах за різними тематиками, в тому числі, але не виключно: подача заявок на грантові конкурси, отримання компенсації за пошкоджене майно, розробка бізнес-планів, визначення собівартості продукції, пошуки ринків збута під час війни та ін.

У рамках проєкту протягом року проводитимуться воркшопи для підвищення спроможності міських рад у сфері організації роботи та співпраці між департаментами тощо.

Отже, важливим кроком має бути подальша ефективна співпраця задля досягненні спільної мети, а саме - забезпечення сталого розвитку Білоцерківської громади [46].

В серпні 2025 р. у Білій Церкві відбулася зустріч у рамках проєкту GEIPP-II Україна, який є частиною Глобальної програми екоіндустріальних парків в Україні, що реалізується UNIDO у співпраці з Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України за фінансування Уряду Швейцарії через Державний секретаріат з економічних питань (SECO).

Захід відбувся на базі виробничого майданчика комунального підприємства Білоцерківської міської ради «Білоцерківський вантажний авіаційний комплекс» (БВАК). Участь у зустрічі з боку БВАК взяли представники міської ради, керівництва індустріального парку та компаній-резидентів.

Під час зустрічі учасники обговорили:

- результати першої фази програми GEIPP, виклики, пов’язані з трансформацією БВАК в екоіндустріальний парк та можливі напрями технічної допомоги з боку проєкту GEIPP-II Україна упродовж його другої фази;

- потребу в конкретизації намірів розвитку БВАК, модернізації інфраструктури для залучення інвесторів та підвищення конкурентоспроможності парку;

- актуальні виклики для бізнесу в умовах війни та очікування компаній від подальшої співпраці в рамках проекту.

Завдяки участі в проєкті БВАК упродовж 2020-2024 років підвищив свою відповідність критеріям для екоіндустріальних парків із 32% до 70%, а компанії-резиденти досягли вражаючих результатів, таких як зниження викидів CO2 завдяки впровадженню підходів з ресурсоефективності, відповідального поводження з відходами, зменшення витрат енергії шляхом впровадження енергоефективних та відновлюваних джерел енергії, планування з поліпшення водоочисних систем.

Представники бізнесу також поділилися планами щодо подальшого впровадження заходів ресурсоефективного та чистого виробництва. Серед них: використання альтернативних джерел енергії, розвиток виробничих потужностей із урахуванням екологічних та економічних показників.

Результатом зустрічі стало підтвердження намірів продовжити співпрацю у рамках проєкту GEIPP-II Україна.

Наступний етап співпраці буде зосереджений на:

- підготовці концепції розвитку парку з визначенням його ролі та впливу на екологічні, соціальні та економічні показники розвитку Білоцерківської громади;

- формуванні профілю цільових резидентів парку і пріоритезації роботи над просуванням парку;

- підвищенні енергоефективності та стійкості компаній у парку;

- розвитку компетенцій відповідальних представників міської ради та керівництва парку у сфері сталого управління розвитком екоіндустріальних парків [2].

Важлива співпраця в напрямку освітніх та медичних технологій, а саме з американським благодійним фондом URGENT/Universal Relief & Giving Effort

Nonprofit Togethership. Під час зустрічей вирішують проблемні питання у громаді щодо забезпечення необхідним медобладнанням, акцентували увагу на підтримці дітей з особливими потребами та окреслили майбутні плани співпраці, у 2025 р. з фондом URGENT продовжено доставку та розподіл медичних вантажів до лікарень Білої Церкви. Крім того, допомогу отримали медичні заклади Жашкова, Києва, Чернігова, Дніпра, Броварів, Вінниці та Корсунь-Шевченківського. Загальна кількість переданого обладнання у цьому році склала понад 20 тон.

Одним із напрямків співпраці з благодійним фондом URGENT, у партнерстві з Агенцією стратегічного розвитку Білої Церкви продовжує свою роботу започаткований у 2023 р. міжнародний проєкт «Освітня Платформа Відкритого Діалогу». Метою проєкту є вдосконалення розмовних навичок школярів через спілкування з носіями англійської мови, популяризація української культури та інформування американських партнерів про події в Україні. Це відбувається завдяки проведенню онлайн-заходів, презентацій та безпосередньому спілкуванню.

Водночас українські школярі мають можливість знайомитися з культурою США, особливостями навчання своїх ровесників і знаходити нових друзів. За час роботи проєкту понад 300 учнів з України та США змогли налагодити дружні зв’язки та обмінятися досвідом.

Велика увага у спільних ініціативах приділяється розвитку інклюзивного середовища та допомозі дітям з інвалідністю, зокрема з аутизмом, синдромом Дауна та ДЦП.

Програма URGENT Nonprofit Togethership для дітей з особливими потребами орієнтована на комплексний підхід до розвитку. Вона включає адаптовані освітні інструменти, що сприяють когнітивному розвитку, покращенню комунікативних навичок та формуванню любові до навчання.

Співпраця з міжнародними партнерами вкотре доводить: лише у єдності, взаємній підтримці та відкритому діалозі можна створювати великі справи [49].

«Від солідарності до змін. Для України. Для Європи» — саме під таким гаслом 16–18 червня 2025 року у німецькому місті Мюнстер відбулася Німецько-Українська конференція муніципальних партнерств. Захід об'єднав представників муніципалітетів громад і експертів України та Німеччини, які активно працюють над зміцненням співпраці в умовах викликів сучасності.

Ця конференція стала платформою для обміну досвідом, ідеями та найкращими практиками. Основні теми заходу стосувалися:

• підтримки сталого розвитку громад;

• відновлення критичної інфраструктури;

• розширення гуманітарної допомоги;

• розвитку цифрових сервісів;

• спільних проєктів у сфері освіти, культури та екології.

Конференція підтвердила важливість єдності та солідарності. Міцне німецько-українське співробітництво є й надалі залишатиметься невід'ємною складовою забезпечення миру й безпеки в Україні. Спільні зусилля в рамках муніципальних партнерств допоможуть зробити значні кроки до розвитку наших громад, країни та Європи [34].

Наприкінці 2022 року була укладена Угода про партнерство солідарності між містами Брауншвейг/Федеративна Республіка Німеччина і Біла Церква/Україна. Угода, зокрема, передбачає можливість розвитку стосунків між людьми і співробітництва на рівні громадянського суспільства [31].

12 березня 2024 року Стефан Сікарс, старший координатор UNIDO в Україні та Ерік Бішель, експерт зі співробітництва та комунікацій UNIDO, завітали до Білої Церкви. Члени делегації ознайомилися з інвестиційними можливостями громади, обговорили питання промислового розвитку, зокрема розвитку індустріальних та екоіндустріальних парків [7].

Також відбулося підписання Меморандуму про співробітництво між Білоцерківською міською радою та Німецько-Українським фондом в рамках реалізації заходів, спрямованих на підтримку та розвиток малого та середнього підприємництва, а в липні цього року підписана Угода про співпрацю між

Білою Церквою та Українсько-Німецьким фондом щодо впровадження фінансово-кредитної підтримки МСП міста. За рік, що минув, з метою затвердження прозорого та ефективного механізму фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва в місті Біла Церква з урахуванням кращого європейського досвіду прийнято рішення міської ради від 28.02.2019 року №3452-67-VII «Про затвердження Положення про фінансово-кредитну підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва у місті Біла Церква».

В рамках співпраці виконавчого комітету Білоцерківської міської ради та Німецько-Українського фонду були підписані угоди з банками-партнерами (Акціонерне товариство «Державний ощадний банк України»; Публічне акціонерне товариство Акціонерний банк «УКРГАЗБАНК»; Акціонерне товариство «КРЕДОБАНК») стосовно реалізації Положення про фінансово-кредитну підтримку малого та середнього підприємництва в місті Біла Церква.

У відповідності до затвердженої Програми розвитку малого і середнього підприємництва та інвестиційної діяльності в місті Білій Церкві на 2019-2020 роки, в бюджеті міста Біла Церква передбачено фінансування заходів Програми на часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами банків для суб'єктів малого і середнього підприємництва у співпраці з НУФ.

У відповідності до Положення фінансово-кредитна підтримка надається МСП міста Біла Церква у вигляді компенсації 50% процентної ставки за кредитами, наданими банками-партнерами НУФ. Мета надання фінансово-кредитної підтримки – покращення доступу МСП міста Біла Церква до фінансування інвестиційних проектів за рахунок зниження рівня процентної ставки. Компенсація процентних ставок надається за кредитами МСП, профінансованими за рахунок коштів програм та проектів НУФ, а також за рахунок власних коштів банків-партнерів НУФ.

Велике значення приділяють молодіжному обміну. В квітні 2025 року в рамках Угоди про партнерство солідарності між містами Брауншвейг/Федеративна Республіка Німеччина і Біла Церква/Україна відбувся

1 етап третього Молодіжного обміну між містами. Цьогоріч Молодіжний обмін пройшов у Дубліні (Ірландія) за сприяння молодіжної організації «Core Youth Service» на тему: гендерна рівність та жіночі права.

Молодіжний обмін відбувся у липні, в місті Малґрат-да-Мар, Іспанія і фокусувався на темі гендерної рівності та жіночих прав.

Програма включала:

- вечори знайомств та інтерактивні ігри для створення командної атмосфери;

- воркшопи з гендерної рівності та обговорення ситуації в різних країнах;

- обговорення щодо стану прав жінок у своїх громадах;

- відвідування місцевого молодіжного центру;

- культурні вечори від кожної країни з традиційними танцями та піснями;

- відвідування Барселони, перегляд архітектурних пам’яток Гауді та відпочинок на морському узбережжі;

- роботу в міжнародних групах над міні-проєктами: метод "Жива бібліотека" – особисті історії жінок на тему "Як це бути жінкою?"; освітній тік-ток канал про подолання стереотипів і дискримінації; театральні сценки, плакати, колажі на тему "Жінки, які надихають";

- фінальну церемонію закриття з врученням сертифікатів і прощальною вечіркою.

В період з 25 жовтня по 10 листопада 2024 року відбувся візит студентів Білоцерківського національного аграрного університету, спеціальність «Германські мови та література» до міста Брауншвейг. Цей візит відбувся в рамках «Угоди про партнерство солідарності між містами Брауншвейг/Федеративна Республіка Німеччина і Біла Церква/Україна» на підставі запрошення асоціації «МОСТ», за сприяння муніципалітету м. Брауншвейг та спілки «Вільна Україна». Делегація у складі 10 студенток та двох викладачів перебувала в Брауншвейзі протягом 2 тижнів.

Метою стажування стало отримання міжкультурного досвіду, покращення мовних компетенцій, змістовне дозвілля. Цей візит став важливим

знаком дружби, співпраці та обміну між нашими країнами, містами та громадами. Студентки мали змогу поглибити свої знання з німецької мови, відвідуючи спеціальні мовні курси, розширити свій кругозір, знайти нових друзів, пізнати Німеччину, її історичні та культурні цінності [52].

26 червня 2025р. на базі Агенції стратегічного розвитку відбулася ознайомча зустріч із командою ГО «Інститут сталого розвитку громад» (ISDC) за напрямком «Цифровий розвиток» у межах ініціативи «Життєздатність+», що реалізується Представництвом Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні. Мета проєкту – підвищити ефективність внутрішньої та зовнішньої комунікації, цифровізувати процеси і впровадити сучасні технології для сталого розвитку громад.

У ході зустрічі було презентовано проєкт та проведено знайомство із представниками ключових сфер життєдіяльності громади, зокрема, працівниками виконавчих органів Білоцерківської міської ради, відповідальними за цифрову трансформацію особами, внутрішньо переміщеними особами та громадськістю в цілому. Сторони мали можливість поділитися наявним досвідом у впровадженні цифрових продуктів, обговорити «вузькі місця» у функціонуванні існуючих сервісів та запропонувати ідеї із впровадження нових цифрових рішень для громади.

Усі ідеї були почуті, узагальнені та систематизовані представниками громадської організації. Наступні кроки – вибір пріоритетних ідей, підписання меморандуму про взаємодію та співпрацю з ISDC та створення інноваційної команди [6].

Важливе значення має фінансово-кредитна підтримка суб’єктів малого та середнього підприємництва в місті Біла Церква в співпраці з Німецько-Українським Фондом. Відбулося підписання Меморандуму про співробітництво між Білоцерківською міською радою та Німецько-Українським фондом в рамках реалізації заходів, спрямованих на підтримку та розвиток малого та середнього підприємництва та підписана Угода про співпрацю між

Білою Церквою та Українсько-Німецьким фондом щодо впровадження фінансово-кредитної підтримки МСП міста.

Призначення допомоги:

- придбання устаткування, обладнання та інших основних засобів виробничого призначення;
- модернізація технологічного процесу виробництва або основних засобів (машин, обладнання тощо) для розширення діючого або створення нового виробництва, зниження собівартості;
- придбання, удівництво або реконструкція приміщень, необхідних для розширення діючого або створення нового виробництва;
- впровадження енергозберігаючих проектів та проектів, спрямованих на зменшення енергозатрат;
- впровадження "Зелених технологій" виробництва [50].

Висновки до розділу 2

Міжнародне співробітництво Білоцерківської міської ради в умовах війни виступає не лише інструментом зовнішньої підтримки, а й важливим чинником підвищення соціальної стійкості громади, розвитку її людського потенціалу та зміцнення позицій міста у системі міжмуніципальних зв'язків України та Європи.

Міжнародна співпраця та гуманітарна допомога відіграють важливу роль у вирішенні глобальних і регіональних проблем. Завдяки спільним зусиллям держав, міжнародних організацій та благодійних фондів стає можливим ефективне реагування на кризи, конфлікти й надзвичайні ситуації.

Гуманітарна допомога спрямована на підтримку людей, які опинилися у складних життєвих обставинах, забезпечує захист життя, здоров'я та базових потреб. Разом із міжнародною співпрацею вона сприяє відновленню постраждалих регіонів, зміцненню довіри між країнами та формуванню взаємної солідарності.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖУРЯДОВОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Інституційна спроможність уряду як ключ до ефективної міжнародної взаємодії

Посилення загроз національній безпеці України, що відбулося внаслідок початку повномасштабної збройної агресії проти нашої держави, загострило, зокрема, питання інституційної стійкості політичної системи та інституційної спроможності окремих її складових. Актуальність цих аспектів підтверджується як численними науковими дослідженнями, присвяченими окремим аспектам проблеми, так і відображенням їх у програмних документах органів державної влади, зокрема у Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки [54].

У зазначеній стратегії, зокрема, наголошується, що вирішення проблем у сфері державного стратегічного планування можливе, серед іншого, через зміцнення інституційної спроможності центральних органів виконавчої влади.

Інституційна спроможність є однією з ключових передумов ефективної міжнародної співпраці, оскільки визначає здатність державних та недержавних суб’єктів створювати, підтримувати й реалізовувати міжнародні відносини на основі норм права, політичної узгодженості та управлінської ефективності. У контексті глобалізації та транснаціональних викликів (зміна клімату, міграція, безпека, гуманітарні кризи) саме інституційна спроможність визначає можливість держав брати участь у колективних міжнародних діях і забезпечувати виконання міжнародних зобов’язань [1].

Потенціал системи управління та інституційна сила держави – це взаємопов’язані конструкції, які мають глибокий вплив на ефективність та результативність державного управління, а також на формування державної політики. Потенціал системи управління характеризується здатністю урядових структур вміло вирішувати проблеми та реалізовувати заздалегідь визначені цілі, використовуючи інструменти та ресурси, що є в їхньому розпорядженні.

Інституційна влада держави тлумачиться як сукупність атрибутів, які надають державним та судовим органам можливість ефективно функціонувати, підтримуючи високий рівень прозорості та дотримання демократичних принципів.

Синергія між управлінським потенціалом та інституційною стійкістю така, що підвищений управлінський потенціал зміцнює інституційну стійкість, і навпаки, потужні та ефективні інституції посилюють управлінський потенціал. Наприклад, виконання складних політичних цілей, що вимагає співпраці різних секторів та зацікавлених сторін, вимагає створення відповідних координаційних структур та протоколів, що виходять за межі компетенції окремих відомств. Таке складне розроблення політики вимагає від держави, наділеної розвиненим управлінським потенціалом, що досягається виключно за наявності ефективних, прозорих та демократичних інституцій, що гарантують легітимність, підзвітність та довіру громадськості.

Під інституційною спроможністю у сфері міжнародної співпраці розуміють комплекс організаційних, правових, кадрових та процедурних можливостей, які дозволяють державі ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, брати участь у міжурядових і міжвідомчих ініціативах, розробляти та реалізовувати спільні програми. Вона охоплює як формальні структури — міністерства, дипломатичні служби, агенції міжнародного розвитку, так і неформальні мережі взаємодії між урядом, науковими установами, громадянським суспільством і бізнесом [2].

«Інституціональна спроможність місцевого самоврядування – спроможність інституцій (органів) місцевого самоврядування. Інституційна спроможність включає в себе інституціональну. Відтак, під нею ми розумітимемо як спроможність всього інституту місцевого самоврядування, так і його органів (інституцій)” [87, с. 299].

На думку О.Рось, «інституційна спроможність» відповідає англійському терміну «institutional capacity», тобто інституційна спроможність стосується не інституту, а інституцій» [47, с. 98]. Оскільки, наприклад, «у документах

Європейської Комісії відзначається, що зміцнення інституційної спроможності спрямоване передусім на інституції (системи і структури), однак зміцнення спроможності індивідів (тобто штату інституцій) може бути так само важливим для зміцнення здатності інституцій діяти більш ефективно і результативно», то О. Рось пропонує розуміти інституційну спроможність як «здатність інституції виконувати свої функції через забезпечення належного рівня процесів, організації та ресурсів відповідної інституції» [47, с. 99].

О. Омельчук в даному контексті вважає за необхідне говорити про інституційну спроможність громади в цілому, яка має дві основні складові: «інституційну спроможність ОМС та інституційну спроможність самих жителів громади» [36, с. 94]. Дослідник виокремлює значний комплекс параметрів інституційної спроможності органів місцевого самоврядування: «стратегічне планування (якісний показник стратегії розвитку та плану реалізації стратегії); навчання та вдосконалення (показники кадрового забезпечення, підвищення кваліфікації посадових та виборних осіб місцевого самоврядування); упровадження інноваційних підходів та SMART технологій (показники активного впровадження, зокрема електронного врядування); ефективне використання ресурсів та потенціалу (показники ефективності владних рішень); управління співпрацею та конкурентність (показники міжсекторального співробітництва та рейтингові показники в системі всіх ОТГ); узгодження із цілями громади (показники відповідності місцевої політики очікуванням жителів громади, показники реалізації стратегії)» [36, с. 95].

Інституціональна спроможність виступає не лише атрибутом інституту, але і певного роду критерієм для зовнішнього та внутрішнього оцінювання політичної системи в цілому. Наприклад, за підходом Г. Поченчук, «Умови співробітництва щодо отримання допомоги МВФ країнами-позичальниками (для країн, що розвиваються, та з перехідною економікою), можна об’єднати в такі групи: 1) економічні умови (обмежувальні або попереджувальні); 2) умови, пов’язані зі станом врядування в країні (інституціональна спроможність органів управління)» [39, с. 20].

Таким чином, від особливостей функціонування структур управління держави залежить здатність як боротися із зовнішніми викликами, так і долати негативні внутрішні тенденції функціонування владного механізму.

Важливим аспектом інституційної спроможності є наявність нормативно-правової бази, що регламентує зовнішньополітичну діяльність, координацію міжнародних зв'язків та виконання міжнародних договорів. В Україні ці функції покладено на Міністерство закордонних справ, Міністерство економіки, а також на низку центральних органів виконавчої влади, які реалізують міжнародні угоди у відповідних галузях (освіта, екологія, безпека, охорона здоров'я). Закон України «Про міжнародні договори України» визначає порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних угод, забезпечуючи правову основу для співпраці з іноземними партнерами [15].

Інституційна спроможність держави у міжнародній співпраці проявляється також через ефективність внутрішньої координації між органами влади. Узгодженість дій міністерств і відомств, чіткий розподіл повноважень, наявність спільних стратегічних документів дозволяють уникати дублювання функцій і забезпечують послідовність зовнішньої політики. Як зазначає В. Копійка, слабка координація між урядовими структурами часто знижує результативність участі держави у міжнародних організаціях і програмах допомоги [21]. Саме тому інституційне зміцнення апарату державного управління є необхідною умовою інтеграції до європейських і світових структур.

Важливим елементом інституційної спроможності є кадровий потенціал — рівень професійної підготовки дипломатів, експертів, аналітиків, перекладачів та інших фахівців, які забезпечують функціонування зовнішньополітичної та міжнародної діяльності. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що кадровий розвиток є основою інституційної сталості міжнародної політики. В Україні формування нової управлінської культури в системі публічної служби, орієнтованої на міжнародні стандарти, здійснюється

через програми НАДС, дипломатичні курси МЗС, а також через участь у програмах ЄС, таких як TAIEX і Twinning [63].

Суттєвим чинником підвищення інституційної спроможності у міжнародній співпраці є наявність стратегічного планування. Розроблення та реалізація державних стратегій міжнародної діяльності, наприклад «Стратегії зовнішньополітичної діяльності України» (2021 р.), дозволяє забезпечити цілісність і прогнозованість зовнішньої політики. Стратегічне планування включає визначення пріоритетних напрямів співпраці, механізмів координації, оцінку ризиків і моніторинг результатів. Відповідно до рекомендацій Організації Об'єднаних Націй, стратегічне планування у сфері міжнародної взаємодії має спиратися на принципи прозорості, інклюзивності та орієнтації на сталий розвиток [6].

Інституційна спроможність також пов'язана з участю у міжнародних організаціях. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, Світовій організації торгівлі, Європейському банку реконструкції та розвитку тощо сприяє посиленню інституційних можливостей держави через доступ до експертизи, фінансування та обміну досвідом. Проте ефективна участь у цих структурах вимагає внутрішньої готовності — спроможності адаптувати законодавство, узгоджувати політику між відомствами та виконувати міжнародні зобов'язання [7].

Зміцнення інституційної спроможності у сфері міжнародної співпраці вимагає поєднання внутрішніх реформ із залученням зовнішніх ресурсів. Згідно з аналітичними звітами Світового банку та Програми розвитку ООН, підвищення ефективності інститутів є передумовою успішної інтеграції до міжнародного економічного та політичного простору [8]. Це передбачає вдосконалення системи управління, розвиток цифрової дипломатії, підвищення прозорості рішень та формування нової культури міжвідомчої взаємодії.

Заслуговує на увагу приклад міжнародного співробітництва України та Чехії. Угода G2G між Україною та Чехією є важливим кроком до поглиблення двосторонньої співпраці, що сприятиме реалізації проєктів з відбудови. Чехія

отримала 188 млн євро кредитних гарантій з коштів Європейського Інвестиційного Фонду (UIF) на реалізацію проєктів відбудови в приватному та публічному секторах, і має наміри розпочати їх реалізацію в 2026 році.

Для посилення фінансування та страхування було запропоновано збільшити максимальний ліміт покриття ризиків від Чеського експортного гарантійного та страхового агентства (EGAP) з поточних 5 млн євро. Це дозволить реалізувати масштабні проєкти у ключових секторах.

Окремий фокус — співпраця між країнами в рамках ініціативи «Промисловий Рамштайн». Україна передасть Чехії перелік необхідного промислового обладнання, якого потребують підприємства, постраждалі внаслідок воєнних дій. Сторони також домовилися розробити спеціальну програму з EGAP, яка передбачатиме надання грантів чеським компаніям для постачання промислового обладнання та виробничих компонентів в Україну. Ініціатива узгоджується з новою промисловою стратегією України, орієнтованою на відновлення та розвиток вітчизняного виробництва [60].

Окреме значення має інституційна спроможність на рівні регіонів і громад, які дедалі активніше залучаються до міжнародної діяльності — участі у програмах транскордонного співробітництва, єврорегіонах, партнерствах з містами-побратимами. Такі ініціативи сприяють залученню інвестицій, обміну досвідом і формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені. Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики», місцеві органи влади можуть брати участь у реалізації міжнародних програм за погодженням із центральними органами, що відкриває нові можливості для розвитку регіональної дипломатії [13].

Прикладом є розроблені стратегічні документи Білоцерківською міською радою. Основною стратегічною ціллю є «Розумна влада - побудова системи сучасного ефективного управління містом, згідно її був визначений стратегічний пріоритет, а саме «Реформа міської адміністрації». Цей пріоритет орієнтований на створення засад для більш ефективного управління містом шляхом зміни структур і процесів відповідно до потреб СРБЦ 2025.

Адміністрація міста має стати ключовим елементом у практичній реалізації стратегії. Його структури та процедури повинні бути узгоджені з потребами СРБЦ 2025 і громадян. Метою є також покращення ефективності та результативності витрачання й інвестування державних грошей у Білій Церкві. Це важливий горизонтальний інвестиційний пріоритет.

Муніципальне управління має бути сучасним, відкритим і прозорим, спиратися на принципи розумного управління. Без переходу до розумного управління, без сучасної та гнучкої міської адміністрації (МА), без участі у процесі вироблення ключових рішень у місті зацікавлених суспільних груп, без прозорого та інтегрованого менеджменту будь-які соціально-економічні зміни є нестійкими в довгостроковій перспективі. Сучасна й модернізована міська адміністрація означає, що публічні кошти витрачаються ефективно, стратегічні цілі/завдання виконуються, громадські/комунальні послуги мають кращу якість, а місто економічно розвивається, зростає рівень життя. МА також активно підтримує громадянське суспільство та підприємництво.

Наступним стратегічним пріоритетом є відкрите та розумне управління. Пріоритет націлений зробити державну владу більш відкритою, прозорою та відповідальною (за рахунок впровадження постійної звітності щодо її роботи). Стимулювання діалогу за принципом колеса діалогу між наукою, бізнесом, громадянами та владою є важливим елементом створення машини розвитку міста.

Це основний елемент впровадження концепції відкритого уряду, який дозволить зміцнити діалог у місті та покращити результативність і ефективність використання державних коштів. Основний шлях для реалізації пріоритету – застосовувати модель розумного управління для зміни принципів роботи державної адміністрації та її реагування на потреби жителів міста.

Розумне управління ґрунтується на впровадженні систем електронного уряду; оперативного та ефективного надання публічних послуг; інтелектуальному прийнятті рішень на основі збирання та аналізу даних; створенні моделі багатостороннього ухвалення ключових рішень у місті;

прозорості дій влади; раціональному використанні ресурсів міста. Воно націлене на покращення якості життя громадян та забезпечення стійкого розвитку міста.

Пріоритет визначає, що державна влада сучасна, відкрита та прозора. Він також прямо пов'язаний з оперативним завданням, а саме створити розумну та ефективну владу. Сильна міська адміністрація означає, що державні кошти витрачаються ефективно, мета/завдання виконуються, а державні/комунальні послуги мають кращу якість. Важливим елементом таких змін стають сучасні розумні рішення та технології.

Основними напрямами розвитку, ключовими проектами, в рамках Інвестиційного пріоритету є покращення діалогу між наукою, громадськістю, бізнесом та владою; розумне місто та електронне урядування.

Покращення діалогу між наукою, громадськістю, бізнесом та владою передбачає, що основною ціллю є зробити державну владу більш прозорою та відповідальною, що передбачає постійне звітування про виконану нею роботу. Розвиток діалогу за принципом чотиристоронього колеса діалогу є важливим елементом нашої машини розвитку. Чотиристоронє колесо діалогу передбачає інноваційний підхід, коли уряд/державні службовці, бізнес, науковці та громадяни спільно працюють над створенням майбутнього та впровадженням структурних змін, виходячи далеко за рамки того, що могло б зробити одне підприємство чи одна особа. Без діалогу та відкритості довіра між владою та громадою буде нульовою. Для реалізації СРБЦ 2025 потрібно залучити суспільство, щоб воно стало практичною частиною стратегічного процесу та відчуло свою владу, причетність і зобов’язання (одні з основних цінностей СРБЦ 2025).

Моніторинг та оцінювання є важливим елементом колеса стратегічного циклу. СРБЦ має реагувати на події зовнішнього та внутрішнього середовищ. Контроль відрізняється від оцінювання, хоча вони сильно взаємопов’язані. Якщо контроль фокусується на визначенні, чи досягнуто мети та чи процеси розвиваються згідно із планом, то оцінювання пояснює, чому отриманих

результатів було досягнуто та чи є вони задовільними – іншими словами, чи можуть вони бути реалізовані краще. Оцінювання – це складний процес, який вимагає глибокого розуміння обставин і подій, що мали місце.

Як оцінювання, так і моніторинг спрямовані на отримання інформації, що необхідна для доказової політики, яка неможлива без точної та своєчасної інформації. Звісно, бувають невдачі та недоліки, не все може бути досягнуто відповідно до раніше запланованого, але завдяки контролю та оцінювання робляться висновки та можуть вживатися заходи для покращення. У таблиці 3.1 подано основні відмінності та основні цілі використання контролю та оцінювання.

Таблиця 3.1.

Основні характеристики моніторингу та оцінювання [3]

Моніторинг	Оцінювання
➢ Інструмент для регулярного вимірювання прогресу реалізації Стратегії (наприклад, досягнуті контрольні точки, обсяг вкладених коштів, кількість зайнятих партнерів тощо). ➢ Коли має місце розбіжність між початковими планами та фактичною реалізацією, система моніторингу інформує керівників про відхилення від курсу та стимулює їх адаптувати плани до реальності, рухаючись до головної мети.	➢ Пояснює, чому було досягнуто таких результатів та чи є вони задовільними – іншими словами, чи могли б вони бути реалізовані краще, ефективніше тощо. ➢ Ставить питання про причини та обставини досягнутих результатів (чому? як?) і надає повне пояснення, яке допомагає зрозуміти весь процес та джерело результатів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що інституційна спроможність у міжнародній співпраці є комплексним явищем, яке охоплює правові, організаційні, кадрові та стратегічні елементи. Вона визначає здатність держави виступати надійним партнером у міжнародних відносинах, виконувати взяті зобов’язання та ефективно використовувати можливості глобальної взаємодії. Послідовне зміцнення інституційної спроможності сприятиме підвищенню авторитету України на міжнародній арені, її інтеграції у світові процеси та реалізації національних інтересів у глобальному контексті.

3.2. Вдосконалення напрямів міжнародної співпраці органами місцевого самоврядування

У сучасних умовах глобалізації та децентралізації влади міжнародна співпраця органів місцевого самоврядування (ОМС) набуває дедалі більшого значення. Вона є важливим інструментом розвитку територіальних громад, сприяє залученню інвестицій, обміну досвідом, підвищенню якості управління та інтеграції України у європейський простір. Водночас ефективність такої співпраці значною мірою залежить від інституційної спроможності місцевих органів влади, їхньої готовності до участі у міжнародних програмах та здатності забезпечити сталі результати партнерства.

Міжнародна діяльність органів місцевого самоврядування ґрунтується на положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Закону України «Про транскордонне співробітництво». Ці нормативні акти визначають правові засади участі громад у міжнародних відносинах, укладення договорів про співпрацю з іноземними муніципалітетами, реалізацію спільних проєктів і програм. Важливу роль відіграють також міжнародні документи, зокрема Європейська хартія місцевого самоврядування (1985 р.), що закріплює принципи автономії місцевих влад та їхнє право на міжнародну взаємодію в межах компетенції.

Вдосконалення напрямів міжнародної співпраці передбачає, насамперед, підвищення ефективності участі громад у транскордонних програмах. Проте багато громад стикаються з проблемами браку управлінських навичок, фінансового менеджменту та підготовки грантових заявок. Тому одним із пріоритетів має стати формування професійних команд міжнародного співробітництва при органах місцевого самоврядування, а також розроблення методичних рекомендацій з управління проєктами за міжнародними стандартами [28].

Другим важливим напрямом є розвиток партнерських відносин між українськими громадами та муніципалітетами інших країн. Угоди про міста-побратими та партнерські відносини сприяють обміну досвідом у сфері

урбаністики, екологічного менеджменту, освіти, культури, цифрових технологій. Удосконалення цього напряму можливе через створення національного реєстру міжнародних партнерств громад, що дозволить систематизувати наявні зв'язки, уникнути дублювання ініціатив і забезпечити прозорість співпраці [9].

Вдосконалення міжнародної співпраці органів місцевого самоврядування полягає в розширенні напрямів співпраці**,** зосередженні на спільних інтересах та проблемах**,** активному використанні міжнародних організацій та угод, обміні досвідом для посилення громади, покращення послуг та реалізації місцевої демократії.

Громади активно налагоджують міжмуніципальні партнерства за кордоном та всередині країни, пишуть та виграють міжнародні проєкти. Донедавна така діяльність органів місцевого самоврядування ніяк законодавчо не регулювалась. Для врегулювання 2024 року був прийнятий Закон №3668 «Про міжнародне територіальне співробітництво України», що дозволить ефективно реалізувати міжнародне співробітництво на місцевому рівні [66].

Закон № 3668-IX структуризує міжнародне співробітництво відповідно до європейських практик, як це відображено до прикладу в програмі Interreg Europe, до якої Україна долучилася цього року. Програма Interreg Europe — це програма співробітництва, яка фінансується Європейським Союзом і допомагає регіональним та місцевим органам влади в 36 країнах (включно з Україною з 2024 року) розробляти кращі політики регіонального розвитку шляхом обміну досвідом. Вона надає можливості для створення міжрегіональних партнерств, які працюють над спільними питаннями, такими як інновації, зелена економіка, цифровізація, енергоефективність та сталий розвиток. Програма триватиме з 2021 по 2027 рік. З бюджетом у 379 мільйони євро, вона допомагає місцевим, регіональним та національним органам влади по всій Європі розробляти та впроваджувати кращу політику. Interreg Europe створює середовище для обміну рішеннями та досвідом у сфері регіонального розвитку. Підтримка програми охоплює 36 країн, включаючи ЄС 27, Албанію, Боснію та Герцеговину,

Молдову, Чорногорію, Північну Македонію, Норвегію, Сербію, Швейцарію та Україну [42].

Рис. 3.1. Програма Interreg Europe

Міжнародне співробітництво поділяється на три основні форми: міжтериторіальне, транскордонне та транснаціональне. Упродовж тривалого часу на законодавчому рівні переважно було врегульовано лише транскордонну співпрацю, що передбачало взаємодію територіальних громад, розташованих у

прикордонних регіонах, з муніципалітетами сусідніх держав, зокрема країн Європейського Союзу. Активний розвиток цього напряму традиційно спостерігається у Волинській, Львівській та Закарпатській областях, серед яких провідні позиції посідає Львівщина, зокрема місто Львів.

Прийняття Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво» суттєво розширило можливості міжмуніципальної взаємодії, надавши право будь-якій територіальній громаді незалежно від її географічного розташування встановлювати співпрацю з муніципалітетами держав Європейського Союзу та інших країн. Водночас цей нормативно-правовий акт сформував належну юридичну основу для розвитку міжнародного партнерства на місцевому рівні.

Законом визначено коло суб'єктів і учасників міжнародного територіального співробітництва, до яких належать місцеві органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, сільські, селищні, міські, районні та обласні ради, їх об'єднання, а також начальники військових адміністрацій населених пунктів у разі передання їм повноважень органів місцевого самоврядування [41].

Водночас до участі в міжтериторіальному співробітництві можуть залучатися юридичні та фізичні особи, асоціації органів місцевого самоврядування та інші громадські об'єднання, які зацікавлені у сприянні розвитку партнерських відносин, пошуку потенційних партнерів і організації відповідних форм співпраці.

Для реалізації основних напрямів співробітництва був створений Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. Основним при поліпшенні діяльності є запити та зворотний зв'язок від представників регіонів та громад про те, що потрібно змінити в чинному законодавстві, щоб ці інструменти були дієвими.

Центральний орган виконавчої влади, конкретно Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, координує процес міжнародного співробітництва. Протягом 30 днів з моменту подачі громадою документів про

створення партнерства — статуту та проєкту угоди, Центральний орган виконавчої влади здійснює його перевірку на відповідність Конституції України, цьому Закону, міжнародним договорам України. Якщо є зауваження громада має їх виправити і потім автоматично отримує підтвердження, що дана угода є зареєстрованою. Тобто, не може бути ситуація, що після виправлення зауважень, з'являються якісь інші зауваження. Держава перевіряє угоди на відповідність законам України, підтримує і веде реєстр, в той же час громади та регіони вільні у пошуках та підтримках партнерств.

Детальний порядок реєстрації угод міжнародного територіального співробітництва визначається Кабінетом Міністрів України. Міжвідомча координаційна комісія розробила алгоритм, який є основою відповідної Постанови. Наприклад, представник муніципалітету або громади, чи громадська організація, яка співпрацює з громадою, знаходить партнера, готує проєкт угоди й направляє його на розгляд Центрального органу виконавчої влади. Якщо угода не порушує законів України і відповідає міжнародним зобов'язанням, вона отримує згоду. Після цього місцева рада погоджує підписання угоди. Далі розробляється статут об'єднання, угода та визначається штаб-квартира в Україні. Це юридична особа, яка має свій рахунок, який може наповнюватися як за рахунок української громади, так і за рахунок муніципалітету-партнера із за кордону і за рахунок програм підтримки Європейського Союзу, США чи Канади.

Планується, що після Перемоги в бюджеті буде передбачено фінансування міжнародного міжтериторіального співробітництва. Також, фінансування проєктів буде синхронізоване з Державною стратегією регіонального розвитку. Тобто, фінансування від держави отримуватимуть лише ті проєкти міжнародного співробітництва, які відповідатимуть стратегії держави. Міжвідомча координаційна комісія розглядатиме заявки на міжнародне співробітництво, які претендують на державну підтримку. Вона складається з представників профільного міністерства та представників Верховної Ради з трьох комітетів – Комітету міжнародної політики, Комітету

євроінтеграції і Комітету організації державної влади регіонального розвитку місцевого самоврядування.

Важливою умовою зміцнення міжнародної співпраці є інституційне та кадрове забезпечення. Для підвищення професійного рівня працівників органів місцевого самоврядування доцільно створювати навчальні програми у співпраці з університетами, центрами підвищення кваліфікації та міжнародними організаціями (наприклад, Програмою розвитку ООН, Радою Європи, GIZ). Сучасний підхід до міжнародної діяльності громад вимагає володіння іноземними мовами, знань у сфері міжнародного права, дипломатичного протоколу, міжкультурної комунікації та проєктного менеджменту.

Великою проблемою в громадах є мала кількість проєктних менеджерів. І це створює перешкоди для ефективного міжнародного співробітництва. Тут важливо, щоб громади всередині країни співпрацювали. Часто проблема в знанні мов, особливо це стосується невеликих громад, тому громади можуть об'єднатися і не потрібно буде в кожній громаді з населенням 4 - 9 тисяч створювати проєктний офіс, і можна об'єднатися і створити такий офіс на декілька громад.

Вже на 40-45 тисяч населення можна знайти 2-3 менеджерів, які будуть володіти мовами та вміти писати проєкти. Вони можуть залучати громадські організації для допомоги. В Україні кількість таких організацій збільшується, і вони готові ділитися досвідом та допомагати іншим у координації з міжнародними партнерами.

Також важливо, щоб громади могли налагодити комунікацію зі своїми сусідами. Європейські фонди готові підтримувати проєкти, які мають соціальний ефект і охоплюють кілька громад. Це можуть бути проєкти, наприклад, з покращення якості питної води, екології, створення туристичних маршрутів [42].

Окрему роль у розвитку міжнародної співпраці відіграє цифровізація. Використання електронних платформ для обміну даними, презентації

інвестиційного потенціалу громад, онлайн-переговорів із партнерами значно розширює можливості для залучення міжнародних контактів. У цьому контексті важливо створювати цифрові профілі громад англійською мовою, що міститимуть стратегічні документи, економічні показники та пропозиції для потенційних інвесторів. Це сприятиме підвищенню видимості українських територій на міжнародному рівні.

Не менш актуальним напрямом є участь громад у міжнародних мережах і асоціаціях, таких як Асоціація міст України, CEMR (Рада європейських муніципалітетів і регіонів), Європейська асоціація місцевої демократії (ALDA). Таке членство забезпечує доступ до експертизи, грантових програм, навчальних заходів і політичного діалогу з європейськими партнерами. Важливо, щоб українські громади активніше використовували можливості цих платформ не лише як джерело фінансування, а й як середовище для формування власних ініціатив [69].

Ще одним перспективним напрямом є розвиток економічної дипломатії на місцевому рівні. Органи місцевого самоврядування можуть відігравати важливу роль у просуванні локальних інвестиційних проєктів, залученні підприємців до міжнародних виставок, формуванні спільних кластерів із зарубіжними партнерами. Для цього необхідно створювати муніципальні відділи з питань інвестицій та міжнародних відносин, які б займалися підготовкою інвестиційних паспортів, координацією бізнес-місій і підтримкою стартапів.

Вдосконалення міжнародної співпраці на місцевому рівні потребує також підвищення ролі стратегічного планування. Стратегії розвитку територіальних громад мають містити окремі розділи, присвячені міжнародній діяльності, у яких визначено пріоритетні напрями, очікувані результати та індикатори успіху. Такий підхід дозволяє поєднати міжнародну співпрацю з загальними цілями соціально-економічного розвитку території.

Суспільно-політична та соціально-економічна ситуація в Україні на сучасному етапі характеризується одним із найвищих рівнів нестабільності за

весь період незалежності. На якість життя населення негативно впливає низка чинників, серед яких: триваючий воєнний конфлікт; суттєва трансформація експортних потоків і перерозподіл країн — імпортерів вітчизняної промислової продукції; високі темпи інфляції; зростання рівня безробіття та масштабна тінізація економіки; скорочення обсягів валового внутрішнього продукту; труднощі у подоланні корупційних проявів; підвищення рівня суспільного невдоволення через відсутність відчутних результатів реформ.

Водночас історичний досвід свідчить, що саме у періоди найглибших криз виникають унікальні можливості для радикального оновлення соціально-економічної системи. Трансформаційні процеси, однак, не є миттєвими; вони мають тривалий, складний і нелінійний характер, потребуючи часу для прояву відчутних змін. При цьому значна частина позитивних ініціатив та поступових зрушень нерідко залишається поза увагою суспільства.

З огляду на це, актуальним завданням є комплексний аналіз та ревізія наявних ресурсів і механізмів, що можуть забезпечити додаткові стимули для соціально-економічного розвитку міста Біла Церква та покращення його стратегічних позицій.

До таких сприятливих можливостей належать:

1. Використання потенціалу Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Перспективи, що відкриваються у зв’язку з реалізацією положень цієї Угоди, є надзвичайно значущими. За умови дотримання визначених процедур та нормативних вимог, існує потенціал залучення грантових і кредитних ресурсів із структурних та інвестиційних фондів ЄС. Відкриття кордонів і спрощення доступу до зовнішніх ринків сприятимуть розширенню експортних можливостей окремих секторів економіки, зокрема аграрного.

2. Крім того, зростання мобільності населення та інтенсифікація освітніх, трудових і туристичних обмінів із країнами ЄС забезпечать формування в українському суспільстві нових соціокультурних орієнтирів. Ознайомлення з європейськими моделями організації праці, функціонування місцевих

адміністрацій і трудових ринків сприятиме поступовому засвоєнню цінностей та управлінських практик, що лежать в основі демократичних суспільств [3].

Висновки до розділу 3.

Удосконалення напрямів міжнародної співпраці органів місцевого самоврядування має здійснюватися комплексно — через поєднання правових, організаційних, кадрових та інформаційних інструментів. Важливо не лише розширювати кількість міжнародних контактів, а й забезпечувати їхню сталість і результативність. Розбудова спроможних, відкритих до світу муніципалітетів сприятиме інтеграції України до європейської спільноти, зміцненню демократичного врядування та підвищенню якості життя громадян.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що міжурядова міжнародна співпраця в умовах воєнних і соціальних викликів виступає одним із ключових інструментів забезпечення стійкості системи публічного управління, підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та ефективної реалізації державної політики на місцевому рівні. Воєнні дії та пов’язані з ними соціальні трансформації суттєво змінюють характер управлінських процесів, актуалізуючи потребу в адаптивних, багаторівневих і партнерських моделях управління, що базуються на міжнародній взаємодії та солідарності.

Дослідження теоретико-методологічних засад міжурядової співпраці дало змогу визначити, що в сучасних умовах вона виходить за межі класичних міждержавних відносин і охоплює активну участь органів місцевого самоврядування у міжнародних партнерствах. Міжмуніципальне та міжтериторіальне співробітництво дедалі більше розглядається як ефективний механізм залучення ресурсів, обміну управлінськими практиками, впровадження інновацій у сфері публічного управління та реалізації програм соціальної підтримки населення. У цьому контексті місцеві органи влади набувають ролі активних суб’єктів міжнародної співпраці, здатних формувати власні зовнішні зв’язки відповідно до стратегічних потреб громади.

Аналіз нормативно-правового забезпечення міжурядової міжнародної співпраці засвідчив, що в Україні сформовано правові передумови для розвитку міжнародного територіального співробітництва, зокрема завдяки ухваленню Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво». Водночас в умовах воєнного стану особливої актуальності набуває питання узгодження повноважень органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій, що потребує подальшого нормативного врегулювання з метою забезпечення безперервності міжнародної діяльності громад і ефективного використання міжнародної допомоги.

На прикладі діяльності Білоцерківської міської ради встановлено, що міжнародна міжурядова співпраця стала важливим чинником реагування на воєнні та соціальні виклики. Реалізація партнерських відносин із іноземними муніципалітетами, міжнародними організаціями та донорськими структурами сприяла залученню гуманітарної, фінансової та технічної допомоги, підтримці внутрішньо переміщених осіб, відновленню об’єктів соціальної інфраструктури та забезпеченню базових потреб громади. Досвід Білоцерківської міської ради свідчить про здатність органів місцевого самоврядування адаптувати міжнародні інструменти співпраці до умов кризового управління.

Водночас у процесі реалізації міжурядової міжнародної співпраці на місцевому рівні виявлено низку проблемних аспектів, зокрема обмеженість кадрових ресурсів, недостатній рівень спеціалізованої підготовки посадових осіб у сфері міжнародної діяльності, фрагментарність координації між структурними підрозділами органів місцевого самоврядування, а також складність процедур залучення та адміністрування міжнародної допомоги. Ці чинники негативно впливають на оперативність управлінських рішень і знижують ефективність використання міжнародних ресурсів.

Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що підвищення результативності міжурядової міжнародної співпраці потребує запровадження системного підходу до управління міжнародними проєктами на рівні територіальної громади. Зокрема, доцільним є посилення інституційної спроможності відповідних структурних підрозділів Білоцерківської міської ради, розвиток професійних компетентностей посадових осіб у сфері міжнародного та проєктного менеджменту, а також удосконалення механізмів стратегічного планування міжнародної діяльності з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку громади.

Окрему увагу слід приділити розвитку багаторівневого управління, що передбачає координацію дій органів місцевого самоврядування з центральними органами виконавчої влади, міжнародними інституціями та недержавними акторами. Умови воєнних і соціальних викликів вимагають посилення

горизонтальних і вертикальних зв’язків, підвищення прозорості процесів ухвалення управлінських рішень, а також запровадження ефективних механізмів моніторингу та оцінки результатів міжнародної співпраці.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що міжурядова міжнародна співпраця в умовах воєнних і соціальних викликів є важливим чинником забезпечення стійкого розвитку територіальних громад і підвищення ефективності публічного управління. Досвід Білоцерківської міської ради демонструє потенціал місцевого самоврядування у використанні міжнародних інструментів для подолання кризових явищ та створює підґрунтя для подальшого вдосконалення управлінських практик, спрямованих на зміцнення соціальної згуртованості, відновлення інфраструктури та інтеграцію громади у європейський управлінський простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонова С.Є., Сідлярук І.О. Особливості взаємодії органів державної влади та цивільного захисту в умовах воєнного стану. Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА» № 12 (167), 2024. С.9-15. URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17370152603700.pdf

2. Біла Церква продовжує рух в напрямку впровадження підходів циркулярної економіки через трансформацію індустріального парку в екоіндустріальний. URL:https://bc-rada.gov.ua/node/16561

3. Білоцерківська міська рада. URL: https://bc-rada.gov.ua/

4. Бюджет БЦ. URL: https://surl.li/ayhyyq

5. Висновок щодо «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». м. Страсбург. 2024 р. URL:https://lnk.ua/jVWP9k3Nk

6. Відбулася ознайомча зустріч із командою ГО «Інститут сталого розвитку громад» (ISDC) за напрямком цифрового розвитку. URL:https://economy.bc-rada.gov.ua/novyny/podii/vidbulasia-oznaiomcha-zustrich-iz-komandoiu-ho-instytut-staloho-rozvytku-hromad-isdc-za-napriamkom-tsyfrovoho-rozvytku

7. Делегація Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) відвідала Білоцерківську громаду. URL: https://economy.bc-rada.gov.ua/novyny/podii/delehatsiia-orhanizatsii-ob-iednanykh-natsii-z-promyslovoho-rozvytku-unido-vidvidala-bilotserkivsku-hromadu

8. Денисенко В. Правове забезпечення митної політики: міжнародно-правові стандарти та українське законодавство. Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. 326 с.

9. Децентралізація в Україні: виклики та перспективи міжнародного співробітництва. за ред. В. Куйбіди. К.: НАДУ, 2021. 240 с.

10. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

11. Женевські конвенції про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р. – Женева: ООН, 1949.

12. Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України: матеріали МНПК 17 травня 2024 р. Одеса : Одеська політехніка. 2024. 657 с URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/mizh_nauk_prak_konf_17.05.2024.pdf

13. Закон України «Про засади державної регіональної політики». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text

14. Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» № 3668-IX від 24.04.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text

15. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15

16. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. К. 2019. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf

17. Іфіменко Т., Ловинська Л., Кучерява М. Sustainable Development Reporting in Emergency Situations. Science and Innovation, 2022, № 20(2). URL: https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/science/article/view/1277

18. Канадська програма міжнародного розвитку. URL: http://www.international.gc.ca

19. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text

20. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/komentar_do_dogovoru_pro_funkcionuvannya_yes.pdf

21. Копійка В. В. Міжнародні відносини: інституційні засади та механізми реалізації. К.: Либідь, 2020. 312 с.

22. Король Н.П. Взаємодія органів публічної влади з міжнародними організаціями щодо місцевого розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/31.pdf

23. Кошти міжнародних фінансових інституцій є найдешевшим джерелом кредитів. URL: https://dt.ua/finances/taki-deshevi-i-taki-nepotribni-krediti-320866_.html

24. Лук'янихіна О. А., Петровська С. А. Правові аспекти захисту населення України від надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, 2023, № 102(3 Ч. 2), с. 250-256. URL: https://surl.li/yyycai

25. Міжмуніципальне співробітництво територіальних громад: результати дослідження. К. 2024. URL: https://lnk.ua/LVbPyKL4y

26. Міжнародне співробітництво територіальних громад як сучасний інструмент управління розвитком територій. Череп А. В., Симанавічене Ж. І., Осипенко С. О. Інтеграція освіти, науки і бізнесу: монографія. Том 13 / за ред. А. В. Череп. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 206 с. С.123-128 URL: https://files.znu.edu.ua/files/ZNU_Monographs/0060868.pdf#page=123

27. Міжнародний фонд «Відродження». URL : http://www.irf.ua

28. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Методичні рекомендації щодо розроблення стратегій розвитку територіальних громад. Київ: Мінрегіон, 2022.

29. Місцеве самоврядування в умовах відновлення України: виклики та перспективи: матеріали Міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2022 р.) : / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренка. Київ: Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022

30. Можливості для розвитку громад. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/dd_1_1.pdf

31. Молодіжний обмін Німеччина-Україна-Польща 2024. URL: https://bc-rada.gov.ua/node/15392

32. Найперспективніші кластери нашої громади. URL: https://bc-rada.gov.ua/node/14162

33. Німецьке товариство міжнародного співробітництва. URL: https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html

34. Німецько-Українська конференція муніципальних партнерств: разом до змін! URL: https://bc-rada.gov.ua/node/16387

35. Німецько-українська співпраця з метою відновлення: Біла Церква долучилась до міжнародного проєкту. URL: https://bc-rada.gov.ua/node/16410

36. Омельчук О. Інституційна спроможність об'єднаних територіальних громад в Україні. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 93–97. DOI: URL: https://doi.org/10.32838/ TNU-2663-6468/2020.6/15

37. Основні положення женевських конвенцій та додаткових протоколів до них. URL: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2023/11/0365_154-ebook.pdf

38. Особливості співпраці органів державної влади та цивільного захисту України в умовах воєнного стану. Інтернаука, 2024, № 12(167).

39. Поченчук Г. М. Інституціональна трансформація національної економіки: вплив фінансової системи : автореф. дис. … докт. екон. наук : 23.00.02. Київ, 2019. 44 с. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2023/15.pdf

40. Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів URL: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/goncharuk,+27.pdf

41. Про міжнародне територіальне співробітництво України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text

42. Про можливості Програми ЄС Interreg Europe для ОМС та запит на підтримку від ВАОТГ в сфері охорони здоров'я. URL: https://hromady.org/pro-mozhlivosti-programi-yes-interreg-europe-dlya-oms/

43. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. БД «Законодавство України». ВР України. URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/389-19

44. Програма Європейського Союзу. URL: http://eeas.europa.eu/

45. Програма розвитку ООН (ПРООН). URL: http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/

46. Результати роботи співпраці Білоцерківської громади з EU4Business (Німеччина). URL: https://www.economy.bc-rada.gov.ua/novyny/podii/rezultaty-roboty-spivpratsi-bilotserkivskoi-hromady-z-eu4business-nimechchyna

47. Рось О. Поняття та сутність нормативно-правового забезпечення інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 18. С. 97–100. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2019/19.pdf

48. Сідлярук, І. О. Особливості співпраці органів державної влади та сил цивільного захисту України в умовах воєнного стану. Інтернаука, 2024, № 12(167). URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/33958/

49. Співпраця Білої Церкви з американським благодійним фондом триває. URL: https://bc-rada.gov.ua/node/16584

50. Співпраця з Німецько-Українським Фондом відшкодування відсоткових ставок по кредитам МСП. URL: http://economy.bc-rada.gov.ua/ekonomika-mista/pidpryiemnytstvo/spivpratsia-z-nimetskoukrainskym-fondom-vidshkoduvannia-vidsotkovykh-stavok-po-kredytam-msp

51. Співпраця та взаємодія з проєктами міжнародної технічної допомоги, міжнародними організаціями та неурядовими організаціями (2024-2025). 84 с. URL: https://surl.li/iclktl

52. Стажування студентів Білоцерківського національного аграрного університету в місті Брауншвейг (Німеччина). URL: https://economy.bc-rada.gov.ua/novyny/podii/stazhuvannia-studentiv-bilotserkivskoho-natsionalnoho-ahrarnoho-universytetu-v-misti-braunshveih-nimechchyna

53. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: монографія / [В. Азарова та ін. ; за заг. ред. Л. Компанцевої]. Київ: НА СБУ, 2021. 500 с. URL: https://msj.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Stratehichni_komunikatsii_v_umovakh_hibrydnoi_viiny_-pohliad_vid_volontera_do_naukovtsia.pdf

54. Стратегія реформування державного управління україни на 2022-2025 роки. URL: https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/35/PARS_2022-2025_ukr.pdf

55. Сучасні досягнення та перспективи соціально-економічного розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції / Східноєвропейський центр. 164 с. URL: https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2025/05/re-16.05.25.pdf

56. Терлюк О. Правове регулювання блокчейн-технології у публічному управлінні: аспекти міжнародного та українського досвіду використання. Монографія. Львів. 2024. 260 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Terliuk_Oleksii/Pravove_rehuliuvannia_blokchein-tekhnolohii_u_publichnomu_upravlinni_aspekty_mizhnarodnoho_ta_ukrain.pdf?PHPSESSID=11iuq226e3m4p22cpbq88di1p5

57. У Білоцерківській громаді працює платформа з пошуку комерційної нерухомості. URL: https://bc-rada.gov.ua/node/14146).

58. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода Україна від 27.06.2014 р.: станом на 25 жовт. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

59. Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи: матеріали круглого столу до Дня Європи в Україні (Київ, 9 трав. 2024 р.) : / за заг. ред. Л. Г. Комахи, М. С. Орлів, Ю. Г. Рубана. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2024. 104 с. URL: https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2112/files/0272b88d-fb7b-412a-a591-5dd7c7f98766.pdf

60. Україна та Чехія посилюють співпрацю: міжурядова угода, інвестиції та «Промисловий Рамштайн». URL: https://me.gov.ua/News/Detail/bfd2959a-1acd-4b02-8b88-083191a768c6?isSpecial=true

61. Українська призма: Зовнішня політика 2023. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» Київ, 2024. 336 с. URL: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/21179.pdf

62. Фонд «Східна Європа». URL: http://www.eef.org.ua/

63. Чернецький І. В. Кадрова політика у сфері міжнародних відносин: проблеми та перспективи розвитку. Публічне управління: теорія і практика, 2022. № 3. С. 55–63.

64. Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва і розвитку. URL : www.sida.se/English/where-we-work/Europe/Ukraine-/

65. Швейцарське агентство з питань розвитку і співробітництва. URL : https://www.eda.admin.ch

66. Що змінює новий закон в міжнародній співпраці громад. URL: https://decentralization.ua/news/18507

67. Chachko E., Linos K. Ukraine and the Emergency Powers of International Institutions. American Journal of International Lawю. 2022. Vol. 116. № 4. c. 775-787. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4172318

68. Convention on Early Notification of a Nuclear Accident, Vienna: IAEA, 1986. URL: https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/convention-early-notification-nuclear-accident

69. Council of European Municipalities and Regions (CEMR). Local Governments in Europe: Cooperation and Development Report 2022. Brussels: CEMR, 2022. URL: https://ccre-cemr.org/

70. Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters. United Nations, 2016. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/6_3_2016.pdf

71. EU4Business URL: www.eu4business.org.ua

72. Glodić D. International Agreements as Instruments for Furthering Regional Cooperation in Southeast Europe. Regional Law Review, 2023. P. 293–309. URL: http://iriss.idn.org.rs/2223/1/RLR_2023.pdf

73. IDOS. URL: https://www.idos-research.de/en/library/research-data-management/

74. Iefymenko T., Lovinska L., Kucheriava M. Sustainable Development Reporting in Emergency Situations. Science and Innovation, *20*(2). 2024. 3–23. https://doi.org/10.15407/scine20.02.003. URL: https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/science/article/view/1277

75. Iftime Elena. "The Dialogue Between Intergovernmental Cooperation And Supranational Integration In Building The United Europe," European Journal of Law and Public Administration, Editura LUMEN, vol. 1(2), 2014. pages 49-61, December. URL: https://ideas.repec.org/a/lum/ejlpa1/v1y2014i2p49-61.html

76. Intergovernmental Cooperation: Rational Choices in Federal Systems and Beyond.Bolleyer, Nicole – Oxford: Oxford University Press, 2009. URL: https://www.amazon.com/-/es/Nicole-Bolleyer/dp/B011DB0P3Q

77. Lassa J. A., Nappoe G. E., Sulistyo S. B. Creating an institutional ecosystem for cash transfer programming: Lessons from post-disaster governance in Indonesia. 2022. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8991091/

78. Law on Natural Disasters: From Cooperation to Solidarity? URL: https://disasterlaw.ifrc.org/media/4073

79. Legal and Institutional Aspects of Integrated Flood Management. Geneva: World Meteorological Organization, 2009. URL:

https://reliefweb.int/report/world/legal-and-institutional-aspects-integrated-flood-management

80. Lesko I., Perez Salgado P., van den Bosch H. Intergovernmental Organisations and Governmental Open Educational Resources Policies. Open Praxis, 2023. T. 15, № 4. C. 314–327. URL: https://openpraxis.org/articles/10.55982/openpraxis.15.4.594

81. McCormick J. M. Intergovernmental Organizations and Cooperation Among Nations. International Studies Quarterly, 1980. № 24(1). C. 75–98. URL: https://www.jstor.org/stable/2600129

82. Protection of persons in the event of disasters: draft resolution. https://digitallibrary.un.org/record/3948098?ln=ru&v=pdf]. Або Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters. United Nations, 2016. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/6_3_2016.pdf

83. Treaty on the Functioning of the European Union (Consolidated version). – Brussels: EU Publications, 2012.

84. USAID – Агентство США з міжнародного розвитку. URL : URL: https://www.usaid.gov/where-wework/europe-and-eurasia/ukraine

85. World Health Organization. International Health Regulations (2005). – Geneva: WHO, 2016. URL: https://lnk.ua/R4aMWon4J

86. Zambrano-Gutiérrez J. C., Avellaneda C. N. Inter-Municipal vs. Inter-Governmental Cooperation: Their Impact on International Aid. Public Organization Review, 2023. T. 23. C. 861–881. URL: https://ideas.repec.org/a/kap/porgrv/v23y2023i3d10.1007_s11115-022-00676-z.html

87. Колісніченко Н., Войновський М. Інституційна та інституціональна спроможність місцевого самоврядування: сутність понять та особливості визначення. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2015. Вип. 16. С. 296–309.

ДОДАТКИ